

Адыгэ макь

Адыгэ Республикэм и Правительствэрэ игъэзет

№ № 247-248 (20262) БЭРЭСКЭЖЪЫЙ, ТЫГЪЭГЪАЗЭМ и 26-рэ, 2012-рэ илъэс

● ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

Щытху тхылъ

Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэIукIэ и Къэралыгъо Думэ и Щытху тхылъ Адыгэ Республикэм и Лышхъу Тхыакущынэ Аслъан Кытэ ыкъом Урысые Федерацием ихэбзэгъуцугъэрэ ипарламентаризмэрэ яхэхъоныгъэ илахышхо зэрэхышхыбэрэм фэшI фэгъэшхошэгъэнэу.

Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэIукIэ и Къэралыгъо Думэ и Тхыаматэу С. Е. НАРЫШКИН

къ. Москва, тыгъэгъазэм и 20, 2012-рэ илъэс

Адыгэ Республикэм и Лышхъу и Указ

Медалэу «Адыгеим и Щытхуэухъ» зыфиорэр И. Къ. Къатбэмбэтым фэгъэшхошэгъэным ехылабэ

Адыгэ Республикэм ыпашхъу гъэхъэгъэ ин дэдэу щыриIэхэм ыкIи илъэсыбэ хъугъэу Иоф зеришIэрэм апае медалэу «Адыгеим и Щытхуэухъ» зыфиорэр Къатбэмбэт Исмахылэ Къадыр ыкъом — зэIухыгъэ акционер обществэу «Автовокзалхэм-рэ пассажир автостанциехэмрэ яобъединение» зыфиорэм игенеральнэ директор фэгъэшхошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Лышхъу Тхыакущынэ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, тыгъэгъазэм и 24-рэ, 2012-рэ илъэс
N 228

Ныбджэгъу лъапIэхэр!

Адыгэ, Къэбэртэе-Бэлыкъар ыкIи Къэрэцъе-Щэрджэс республикэхэм ягъэзет шхъаIэхэм язэхэт зичэзыу номерыр къышхуфэдгъэхъазыргыгъ. Ар Сирием зэошхоу шыкIорэм ткъошхэр, тилъэпкъэгъухэр зэрэхъуа-дэхэрэм, ахэр ячIыгъужь къэцъэжыгъэнхэм къыныгъоу къыныкIыхэрэм, къэкIожыгъэхэр зэолIэхэрэ гумэкIыгъохэр зэрэзэ-шIуахыхэрэм афэгъэхъыгъ. Сирием шыпсэурэ адыгэхэм ятарихъ, джыри илъэситIукIэ узэкIэIэ-бэжымэ языхъыгъэр, не-пэрэ мафэхэм тхъамыкIагъоу зыхъафэгъэхэм, зэо машIом хэкIодэгъэхэ адыгэхэм ацIэ-алъэкъуацIэхэр, къэкIожыгъэхэм апэрэ лъэбжъоу адыгэ чIыналъэм щадзырэм, Дунэе Адыгэ Хасэм, зэкъош республикэхэм яхасэхэм япа-цэхэм мы Иофыгъом къы-раIуалIэхэрэм, нэмыкIы-бэхэм тизэхэт номер такъыцтегъуцIэ.

Мы тхъамыкIагъоу тилъэпкъэгъухэр зыхъафэгъэхэм нахъ куоу тыхахъэмэ, нахъ шхуцIыдгъэгъуазэмэ, ныбджэгъухэр, шIуагъэ къытынэу, лъэпкъым зыгу фэузырэр, фэгумэкIырэр нахъыбэ хъунэу къыт-цэхъу.

ДЭРБЭ Тимур.

ЩыIэкIэ-псэукIэ тэрэз яIэштэ?

Сирием къыкIыжыгъэ тилъэпкъэгъухэм IэпыIэгъу афэхъугъэным пае зэхашэгъэ комиссием зичэзыу зэхасыгъо тыгъуасэ илагъ. Ар зэрищэгъэ комисси-ем итхъаматэу, АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Муратэ. Джащ фэдэу зэхашэм хэлэжыагъэх АР-м и Вице-премьерэу Алексей Петрусенкэр, Адыгэ Республикэм и Лышхъу ыкIи АР-м иминистрэхэм я Кабинет я Администра-ция ипащэу Владислав Федоровыр, Адыгэ Республикэм лъэпкъ ИофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырIэ зэханыгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхъаматэу Шхъэлэхъо Аскэр, IэкIыбым къыкIыжыгъэ тилъэпкъэгъухэр щыIэныгъэм хэгъэгъозжыгъэнхэмкIэ Гупчэм ипащэу ГъукIэлI Асхъад, общественнэ организациеу «Адыгэ Хасэм» итхъаматэу Бэгъушъэ Адам, министерствэхэм, комитетхэм ятхъаматэхэу комиссием хэтхэр.

Зэхасыгъом ипэублэ Къум-пIыл Мурат зытегушхыIэнхэу агъэнэфэгъэ Иофыгъохэм кIэ-кIэу ягугъу къышхыгъ. Нэужым гушхыIэр ритыгъ Шхъэлэхъо Аскэр. Ащ къызыриIуа-гъэмкIэ, Сирием заор къызи-тэджагъэм къышхуагъэу унэгъо 98-мэ (ахэр зэкIэмкIи нэбгырэ 452-рэ мэхъух) Адыгеим къагъэзэжыгъ. Адыгэхэм анэмыкIэу ахэм ахэтых урыс-хэр, абхъазхэр, осетинхэр, чэ-чэнхэр, дагъыстанхэр. Мыхэм ятхылъхэр зэрищыкIагъэм фэ-дэу афэгъэхъазыргъэнхэм фэшI кошын ИофхэмкIэ къу-лыкIум Иофышхо зэшIуихыгъ. Джащ фэдэу псауныгъэр къэ-ухъумэгъэнымкIэ Министер-ствэр кIэщакIо фэхъуи медици-нэ уплъэкIунхэр пкIэ хэмылэу зэкIэми арагъэкIугъ. Ащ нэ-мыкIэу, АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министер-ствэ икIэщакIоу мзых хъугъэу

тилъэпкъэгъухэм егъэджэнхэр афызэхышхыгъэу урысыбзэр арагъашIэ. Арэу щытми, ап-шэрэ классхэм арыс кIэлэ-еджакIохэм зыкIэ къэралыгъо ушэтыным ылъэныкъокIэ гу-мэкIыгъохэр яIэх. КIэлэеджа-кIохэм урысыбзэр зэрамышIэ-рэм къыхэкIэу ахэр зы клас-скIэ къызэкIагъэкIожыгъэхэ фаеу мэхъу.

Тилъэпкъэгъухэм ясабийхэр кIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэм агъэ-кIонхэмкIи лъэшэу анаIэ аты-рагъэты. Мыекъопэ къэлэ ад-министрацием иунашъокIэ ащ фэдэ кIэлэцIыкIуи 10-мэ Iы-гъыпIэм чIыпIэхэр къащыра-тыгъэх. Тилъэпкъэгъухэм мыл-тукIэ IэпыIэгъу афэхъугъэным-кIэ фондэу зэхашагъэм ишIо-гъэшхо къэкIо. АР-м и Прави-тельство ащ ыналэ лъэшэу тет. Непэрэ мафэм ехъулIэу фон-дым зэкIэмкIи сомэ миллиони-тум ехъу къыхагъ. А мыл-

кур зэкIэ унагъохэм, студент-хэм, кIэлэеджакIохэм атыраго-щагъ. Ащ нэмыкIэу, комите-тымрэ фондэу зэгъусэхэу кIэщакIо фэхъуи, «Сирием къыкIыжыгъэ тилъэпкъэгъу-хэм тадежыгъаI» зыIэ СМС-проект зэхашагъ. Охътэ кIэкIым къыкIоцI ащ сомэ мини 3-рэ 670-рэ къыхагъ, тапэкIи а Иоф-тхэбзэшIур лъагъэкIотэшт.

Тилъэпкъэгъухэм альэны-къокIэ къэуцурэ гумэкIыгъохэм, щыкIагъэхэм КъумпIыл Мурат къаIэупчIагъ. Заом къы-хэкIыжыгъэ тилъэпкъэгъухэм щыIэкIэ-псэукIэ тэрэз яIэным анаIэ тырагъэтын ыкIи Iэпы-Iэгъу афэхъунхэ зэрэфаер къы-хигъэщыгъ. АщкIэ министр-ствэхэм, къулыкIухэм, муниципалитетхэм, къоджэ псэупIэхэм, нэмыкIэхэми яIофшIэн нахъ агъэ-лъэшын фаеу ылытагъ.

КИАРЭ Фатим.

Сурэтыр Iэшынэ Аслъан тырихыгъ.

КъыкIэлъыкIорэ номерыр тыгъэгъазэм и 28-м къыдэкIышт.

**ПОМОЖЕМ
СООТЕЧЕСТВЕННИКАМ ИЗ
СИРИИ**

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ АСЛЪАН ЧИЧЭНДЭМ ДАГЪЫСТАНХЭМ НАРЧЭШХАМ ОСТЭНХАМ

**ОТПРАВЬТЕ SMS НА НОМЕР:
3116**

**С ТЕКСТОМ:
adiga сумма**

Например, набрав текст SMS: adiga 50
и отправив его на номер 3116, вы перечислите 50 руб.
Спешите делать добро!

ДОСТУПНО ТОЛЬКО ДЛЯ АБОНЕНТОВ
БИЛАЙН, МТС, МЕГАФОН

сэсэ сэсэ сэсэ сэсэ сэсэ сэсэ сэсэ

ДАХ-м и ТХЪЭМАДЭМ и ПСАЛЪЭ

сэсэ сэсэ сэсэ сэсэ сэсэ сэсэ сэсэ

СЭХЪУРОКЪУЭ Хьэутий:

Дунейпсо Адыгэ Хасэм хамэ къэрал куэдм шыгъэхэс адыгэхэр зыргъуэтыжыным, зэкъуэгъуэвэным ехъэллауэ къалэн куэд ипщэ къыдохуэ. Иджыпсту ар зиужь ит Іуэхугъуэхэм я нэхъыщхьэщ Сирие Хьэрып Республикэм бэлыхь шыгъэхуа ди лъэпкъэгъухэм ядэлэпыкъуныр, лей къатемыгъэхьэныр, хэкум къыхуе-Іэхэр къэшэжыныр. Фэ зырыфщІэщи, илгъэсым щигъуауэ политикэ зепщІэ-увэныгъэр шызэщІоплэ СХЪР-м. Правительствэм и дзэмрэ оппозицэ зэщІэ-уздэмрэ я зэныкъуэкъум хокІуадэ Урысейм и хэкуэгъуу Сирием шыпсэ-ухэм ящыщ куэд, абыхэм яхэтц адыгэ-хэри. А зэныкъуэкъур ди лъэпкъэгъу-хэм къажэжыжыуэнырщ, цыхухьхэ куэд хэмыкІуадэу къегъэлынырщ иджыблагъэ ДАХ-м и президенту хаха Сэхъурукъуэ Хьэутий япэ Іуэхуу зэфІыгъэкІын хуейуэ къытлыкъуэкІар. Абы и лъэныкъуэкІэ Хасашхьэм ищІэ-хэм, нобэкІэ я Іуэхур здынэсам тедгъэ-псэлъыхьыну зыхуэдгъэзаш тхъэмадэм.

— **Хьэутий, мазитІ ипэ екІуэкІа ДАХ-м и ІХ Конгрессым къри-хьэллахэри, щыналъэм зэмылэ-ужыгъуэхэм шыпсэу адыгэхэ-ри зытегузэвыхьыр Сирием къыщыхьэя граждан зауэм адыгэхэр зэрыхэкІуадэрщ. Абы и лъэныкъуэкІэ дэлэпы-къуэгъу хьуну гугъапІэ нэхьы-бэр зрапхыр ДАХ-ращ. Нобэ-кІэ зэфІэвгъэкІахэмрэ зиужь**

«Дэ нэгъуэщІым и ІэмыщІэм Іэщэ дыщыхьу хьунукъым»

фитхэмрэ укытхутепсэлъыхьа-мэ ди гуапэт.

— Шэч хэмылъу, ар псори дызы-гъэпІейтей Іуэхуш. Абы и лъэныкъуэкІэ лэжыгъэшхуэ идогъэкІуэкІ, махуэ къэс жыхуалэм хуэдэу къытлыкъуэкІа гу-гъуехьыр гъээкІуэжыным дыпылщ. Сирием шыпсэу ди къуэшхэм дазэры-дэлэпыкъуфынум я нэхъыщхьэрати, бэ-лыхь хэхуа псори, жэрдэм зилхэри аджэ-лхэхэм къедгъэблэгъэжаш, зэрытхуэ-фІэкІэ дэдэлэпыкъуныр дызгъуры-Іуаш. Къэбгъэлабгъуэм, 2012 гъэм и пэщІэдзэ лъандэрэ Къэбэрдей-Балъ-къэрым къэкІуэжаш цыху 400-м нэб-лагъэ. Абыхэм я ныкъуэр санаторэхэм пІалъэкІэ щІэдгъэтысхьаш, унагъуи-плІым фэтэр къаштауэ мэлсэу, адрей-хэр я благъэ-Іыхьыхьэм я деж къыщы-увулаш. НобэкІэ ди къалэн нэхъыщхьэр абыхэм псэуплэ къахуэдтхыу дгъэлэ-пхьэуэнращи, ари хуэмурэ мэкІуатэ. АпщІондэху ди лъэпкъэгъухэр зэры-псэун ахьшэр бюджетым шымыщ мылкъуу зэхуэтхьэсурэ къэдгъэсэбпу араш. Ди лхэхэм шыпсэу хьэрычэты-щІэхэм я мылкъу халъхьаш мы Іуэхум, апхуэдэу Москваи, Налшыки псапашІэ концерт щекІуэкІаш, КъБР-м и Мус-льымэнхэм я ІуэхушІапІэми зыкъыт-щигъэкъуаш. Псалъэм къыдэкІуу жы-пІэмэ, КъБР-м и Іэтащхьэ Къанокъуэ Арсен мелуани 3,5-рэ тригъэкІуэдэщ Сирием къыкІауэ ди деж шеджэ сту-дентхэр шытыкІэ гугъу къыщыхутам. Дунейпсо Адыгэ Хасэм къызэригъэ-пэщри, цыхухэм Іуэхутхьэбзэ шыгуа-щІэ ІуэхушІапІэхэм ІэщІагъэлІхэр къришри, дэфтэр Іуэхухэр зырызэфІагъэ-кІыныр, къэрал хабзэхэм къызэгъуэ я Іуэху зырыдагъэкІыныр къэкІуэжахэм къыгурагъэІуаш, адыгэбзэрэ урысы-бзэрэ шызэрагъащІэ дерсхэр ирагъэ-кІуэкІ.

Сирием шыщ студенти 102-рэ (адрей къэралхэм шыщхэри яхэту 120-рэ) КъБКъУ-м щІэтІысхьаш, сабий 50 ку-рыт школхэм кІуаш. Бахьсэн, Прохлад-нэ, Лэскэн районхэм псэупІи 9 къашы-хуэдтхакІэщ, ауэ зэкІэ Іэпхьуар унагъуи 4 къудейщ.

Ныкъусаныгъэ куэди, зэфІэгъэкІын хуей зыкъоми къытпэщылыщ, ауэ зэры-гурыІуэгъуэщи мыр зы махуэ Іуэху-къым, зэлгытар куэдщи, хуэмурэ иужь диту араш.

— **Сэ зэрысщІэмкІэ, Сирием бэлыхь шыгъэхуа ди лъэпкъэ-гъухэр къегъэлыным, нэхь тын-шу аджэ щыналъэм къэшэ-жыным папщІэ ди къэралым и лыщыхьэхэм захуэвгъэзаш.**

— Пэжщ, абы ехъэллауэ дэлэпыкъу-гъу дызэрыхуэныкъуэр къыхэщу дэ за-хуэдгъэзаш Урысей Федерацим и Пре-зидентым, УФ-м и Федеральнэ Зэхуэ-сым ФедерацимкІэ и Советымрэ Къэ-рал Думэмрэ. Зы псалъэухакІэ жыпІэ-мэ, абы итщ Сирием шылэ адыгэхэр ди лхэхэгъуу зэрыщытым щхьэкІэ, Уры-сей Федерацим и дамэпкъ ахэр щІыгъэ-увэну, ихьумэну, дэлэпыкъуныр, абыхэм Урысейм къагъэзэжыну хуитыныгъэ яритыну.

КъищынэмыщІауэ, УФ-м и Феде-ральнэ Зэхуэсым ФедерацимкІэ и Со-ветым и лыкІуэ гуп Сирием шылаш шытыкІэр зрагъэлабгъун, УФ-м и хэ-куэгъухэмрэ ди лъэпкъэгъухэмрэ яхуэ-зэн папщІэ. Абыхэм яхэтат Дунейпсо Адыгэ Хасэм, Правительствэм емыпха зэгъуэныгъэхэм я лыкІуэхэри.

Зи гугъу тщІыхэм нэмыщІ, ДАХ-ми, «Хэку» обществэми, «Пэрыт» зэгъухэ-ныгъэми лэжыгъэшхуэ зэрырагъэкІуэ-кІыр къыжыІапхьэщ. ЗанщІэу къыхэ-гъэщыпхьэщ зыкъызэщІэфкъуи фыкъэ-кІуэж фыдгъэпсэунщ жытІэн хуэдэу гуащІэхуэ зэрыткъуэмылхьыр. Абы хэ-кІыпІэу иІэр зи нэлэ дыщІэт къэралым и дэлэпыкъуныгъэрщ. Ауэ мыбдежми Іуэхум куууэ ушыгъуазуэ, шыІэныгъэ пхэлъу уогъэдыхьэн хуейщ. Ди лъэп-къым и закъуэ псынщІэу къевгъэл, ад-рейхэр хуейми ирауаІ, жытІэкІэ зэфІэ-кІыркыым. Псалъэм къыдэкІуу жыпІэ-мэ, абы щекІуэкІыр Урысейри зыхуэ-мейщ, хуэзэфІэклэм къыгъэхьэнтэкъым зэрыхьэзэрир. Аращи, дунейпсо, къэ-ралпсэу унафъри, хабзэри ткъутэу зан-щІэу ди лъэпкъэгъухэр къызэщІэткъуэ-жу къэтшэжыфынукъым, ар Іэмал зи-мыІэ Іуэхуш. Абы папщІэ махуэ къэс улэжэн, хуэмурэ убэкъуэныр нэхь къэ-зэгъыщ.

— **Іуэхур зэфІэзыгъэкІхэм, абы иужь итхэм къагурыІуэ щхьэкІэ, абы и зэхэлъыкІэм хэзымыщІыкІ куэд шыІэщ адыгэр жейуэ игъэллуу, ДАХ-м имыщІэлауэ жилэу...**

— Сыщыгъуазэщ апхуэдэхэми. Пса-

лэм папщІэ, плакат яІыгъуу зырызу, е гуп цыкІуу адэ-мыдэкІэ уэрамхэм къыщыдыхьэхэр, посольствэхэм Іутхэр, гупсысэным ипІэкІэ, кІий-гуоууэ дэт щІалэгъуалэхэр шыІэщ, ди жагъуэ зэ-рыхьуши.

Ди лъэпкъэгъухэр къедгъэлынуш жаІэу зымыІуэху зезыхуэхэм фыщІэм и пІэкІэ емыкІу къытхуахуш сэ къы-зэрысхьытэр. ІкІи къызэрысхьытэ-кІэ, ахэр зыгуэрым къызэщІегъэст, къа-ру гуэрым трегъэгъушхуэ. Ауэ абыхэм къагурымыІуэр зыщ: дэ нэгъуэщІым и ІэмыщІэм Іэщэ дыщыхьу хьунукъым, нэгъуэщІым дыкыгъэсэбпу езыхэм я щхьэ Іуэху зэредгъахуэныр Іэмал зымыІэщ. Псом япэ ди лъэпкъэ, ди щхьэ, ди напэ зэрытхьумэжыным иужь дитып-хьэщ.

Сыадыгъэщ жызыІэм, псом нэхьыщ-хьэу хабзэ, адыгагъэ зэрихьэн хуейщ. Абы япэ дыдэу хиубыдэхэр нэхьыжым и жылэ щІэтын, зышыІэ пхэлъын, чэн-джэщ ущІэдэлун, шыІэныгъэ къыпкъуэ-кІынырщ. «Гупсысэ псалъэ, зыплъыхьы-тІы», — жиІаш адыгэм. Сэ фІы ды-дэу къызгурыІуэ нобэрэи щІалэгъуалэм я гур зэрыузыр, къэхьукъащІэхэм зэра-гъэпІейтейр, псэ къабзагъэм, гу шаба-гъэм къыхахыу псалъэу зэрыарар. Ауэ мы Іуэхум иужь итхэр шыщыІэкІэ, абы пэплээн хуейщ. ЩІалэгъуалэраш дэ псори щІэтщІэжыр, къэкІуэным дыхуэла-жыэкІэрэ зэтэдублэр щІэблэм яІэщІэтль-хьэжыну араш.

Къэрал куэдм шыгъэхэс адыгэхэр шызэхыхьэ, шызэчэнджэщ хасэхэр мэ-лажэ. Ауэ а псори зэпхьыжар Дунейп-со Адыгэ Хасэращи, абы ищІ унафэ-раш зытетыпхьэр, абы ебакъуэм фІы къытхуиыну пІэрэ?

Дызэрыхуа шытыкІэм дыкызэри-кІыну шыІэр зы хэкІыпІэщ, сэ сызэре-плъымкІэ, зи жбауэ дыщІэт къэралым и хабзэ дымыкІуэу, игу зэдмыгъаб-гъэу, къызэрыддэлэпыкъуфыну псор къыпытхыу, ди ІуэхуэхьэкІэм, шыІэны-гъэм фІы къызэрытхуэкІуэным дыху-щІэкІын хуейуэ араш. Сабэ къэзыгъэ-хьейракъым япэ ищыныр, акъыл хиль-хьэу Іуэхур ипІэ изыгъэуэфраш зи Іуэху дэкІыныр. Адыгэм сыт шыгъуи жылэр-къэ: дахэм дахэ къэшэ, Іейм кыхьыр Іейщ.

Енсълъар

НЭЩІЭПЫДЖЭ Замирэщ.

Зыри дгъэбийкъым икІи зыми дебэнкъым

Сирием шыпсэу адыгэхэр зыхэт мафІэр нобэкІэ нэхь ужыха хуэдэ хьуаш. Куэд щІакъым Дамаск пэмыжыжыу шыІэ Мардж-Султан абазэ-хэ къуажэм дсэхэри оппозицэр дыхьэу къызэрыдихурэ, ауэ дзэм къуажэр къыргъэутІып-щыжри, дсэхэр я унэ-лъапсэ-хэм екІуэлІэжаш. Ауэ махуэ бжыгъэкІэ бэлыхь хэтауэ шыта Къунейтрэ куейм хиубыдэ аба-зэхэ къуажэ Бир-Аджемрэ къэ-бэрдей хэхэхэм я жылэ Барекъэрэ дсэхэм зэкІэ ягъээ-жакъым. Сыт щхьэкІэ жыпІэ-мэ, дзыхь ящыркыым, иджы-ри зыгуэрхэр къыщыхьейрэ бэлыхь дыхэхуэмэ жалэри. Абы шызэпэщІэта къарухэм я зэ-хуаку дэкІуэдауэ шыташ ады-гэ щІалитху.

Хьэлэб километр 70-кІэ пэ-жыжэ Хьэнэсир къуажэри

яубыдаш властым пэщІэтхэм, абы адыгэ унагъуищэ хуэдиз дэсыжу арати, псори къыдэ-кІаш. Абдежи зы щІалэ шыт-

фІэкІуэдаш — Джэху Изэт и къуэ Ахьмэд.

Нобэ, дыгъэгъазэм и 12-м ирихьэлІэу адыгэу цыху 30 хэкІуэдаш мафІэ лыгъэм. Абы-хэм я нэхьыбэр Іэщэ ямыІы-гъыу, шэ цывам нукІа граж-дан цыхухэрарщ. ХэкІуэдахэм ящыщ генерал-полковник Абазэ Уэлид и къуэ Анзори. Ар и машинэм ису къагъауэ-ри, яукІаш.

Адыгэхэм я мыгъуагъэр зы-хэлъыр зыщ — абыхэм Іэщэ яІэщІэлъкъым. Мыбдежым къыхэгъэщыпхьэщ сыт хуэдэ адыгэ къуажэ дэхэм Іэщэ зылэрагъэхьэну, утыку илгъадэу зэуэну зэрызрарыпщытыр. Сыт щхьэкІэ жыпІэмэ, Іэщэ яІыгъэм, адрейхэр къэзэуэнуш, дэ дызэуэну дыхуейкъым.

Зи гугъу тщІы къуажэхэм дсэхэр псори Дамаск къэлэп-

хьуаш. Нобэ Щам зы адыгэ унагъуи дэскъым и унэ уна-гуищ-плІы щымыІыгъыу. Ахэр Хьамэ, Хьомс, Хьэлэб, Джолан лъэгапІэхэм къыкІа адыгэхэ-раш. ЩтапІэ ихьэжахэр уна-гъуэхэм зытрагуашэри, шы-гъынкІи, ерыскыкІи зыхуей хуагъэзаш. Адыгэ ФышІэ Ха-сэми зэрыхуэзэфІэкІэ, защІы-догъакъуэ абыхэм.

ЕкІуэкІ Іуэхум худіІэ еплъы-кІэр къапщтэмэ, зэрыхьэзэрийм и пэщІэдзэм дІа шытыкІэм иджыри зыхьуэжакъым. Дэ дызителхьэри, дызыдэщІри Асад Башарщ. Къыхэгъэщып-хьэщ иджыпсту тетыгъуэр зы-Іыгъэр къызэрытхуэфІыр, абы ипкъ иткІэ, зыми бий дыхуэ-хьуну дыхуейкъым. Езыхэм жалэхэрарщ дэри жытІэр, зыми дыпэувынукъым.

Зыри дгъэбийкъым икІи зы-

ми дебэнкъым. Ауэ ди хьуре-ягъыр Асад Башар ягъэкІуэ-дынраш зиужь итыр. Абыи и адэми фІы куэд къытхуишІаш, хьэрыпхэм пщІэ къытхуащІу, ди Іуэху дагъэкІыу, лІыщхьэхэри ягъэкІуатэу апхуэдэщ. Дэ ды-шынэркъым Урысейр къыт-къуэтыху. Ди бий нэхъыщхьэ-хэм ящыщ а Америкэ дыдэр къапщтэмэ, Сириер хэмытти гуныкъуэгъуэу иІэр ирокъуж, Иракымрэ Афганистанымрэ фІэкІа хэмытти.

НобэкІэ ди Іуэхухэр Іейкъым. Ди гури тфІэкІуэдыркыым, къэ-рал властми зыІыгъщ. Къыт-текІуэну жыхуалэхэр пщІыщ, фи-фІэщ фымыщІ. Езыхэр зэгурь-мыІуэми, гува-щІэхэми, Іуэхур икІэм шынэсым деж Урысейм хуэзэфІэкІынуш, лъэныкъуитІри зы Іэнэ бгъэдигъэтысхьэу зэгу-ригъэІуэну.

ГУГУ Акрэм,
Сирием шылажэ Адыгэ
ФышІэ Хасэм и тхъэмадэ.

Агу агъэкӀодырӀп, гугъапӀӀхӀэр арӀтых

Іккыбым кыккыжыр тилъэпкъэгъухэр щыІэныгъэм хэгъгъозэжыгъэнхмкІ Гупчэм ипашу ГъукІлІ Асхад кызэриІуагъэмкІ, Сирием кыккыжыхэрэм кхакъфэх урысхэри, ччэнхэри, осетинхэри. Адыгэхэм ямызакъоу, Сирием щыпсэурэ нэмыкІ цыфлъэпкхэу Адыгеим псэуплэкІ кызыгъэззжы зышІоигъохэм пэрыоху афэхъухэрэп, зэкІми ащ фэдІ амалхэр аратыгъ.

— Непэрэ мафэм ехуулэу Сирием кыкыжыгыгэ тильэпкээгүхэм Мыекыуапэ имызакоу, Адыгэкьалэ, Тэхьутэмькое районыр псэуплэкэ кыкыжыгыгэхэри ахэтых, — ело Гьуклэл Асхьад. — Муницпальнэ гээпсыклэ зилэ «Афыпсыпэ кьоджэ псэуплэм» ипашэу Клакыху Ахьмэд ныбжьыкл, клэлэ чан, лъэшэу мы юфым ыгу етыгэу пылэ. Ащ нэмыкэу, Краснодар краимрэ Яблоновскэмрэ ашылэ Адыгэ Хасэм иллыкloxэр кытеохи, Хьаштыкуи унэгьуипшл фэдизмэ тильэпкээгүхэм псэупloxэр ащыратынхэ зэралэкьыштыр кыталуагэ. Пклэ хэмьылэу ахэр унэхэм арагэьыштых. Краснодар зэрэпэгьунэгьур кыдалгытэзэ чылэм клонэу фаехэр тильэпкээгүхэм ахэтых. Сыда пlomэ янахыбэр псэолэшлых, Краснодар юфшлплэ нахэ шагьотыным ахэр шэгүгых. Джащ фэдэу лэ-

**Илъэсит1у 1эпэ-цыпэ хъугъэу Сирием
щыклорэ граждан заом цыф мамырхэр
хэклуадэх. Мы тхыамыклагъом адыгэхэр на-
хы зэрипхыгъэх, ялэпкъ ежъ-ежырэу къа-
ухъумэжыын зэрэфаер къагуригъэлугъэу зэ-
къош республикэхэу Адыгеим, Къэбэртэе-
Бэлъкъарым ык1и Къэрэщэе-Щэрджэсым
хъазаб хэфэгъэ тилэпкэкъугъэр псэун1эклэ
ядэжхэм арагъэблэгъэжык1, зэрэфэлэклэу
мылкъуклэ 1эпылэгъу афэхъух.**

ишпыпкэу мы йофыгом ыуж
ит. Ащ иунашгьоклэ АР-м
гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ
и Министерствэ телэлуй, тилъ
эпкыгъухэм урысыбзэр ара
гъэшлэным фэшл, пклэ хэм
мьлэу курсхэр афызэхаша-
гъэху рагъаджэх. Джащ фэдэу
Адыгэ къэралыгъо универси-
тетым иректорэу Хъунэго Рэ-
щыдэ къыддэлэ, урысыбзэр
зэрэзэрагъэшлэшт тхылъ 40
фэдиз къытитыгъ. Мыхэм уры-
сыбзэр ашлэ хъумэ, гэри тилъ
фэхэр нахъ къэпсынклэщтых.
Ащ нэмыклэу, комиссиэм
унашэ зэришыгъэм тетэу
цыфхэм йофшлэн ягъэгъэгъо-
тыгъэнымклэ Гупчэм зыфэдгъа-
зы, ятхаматэ тигъусэу шъхъадж
сэныхъагъу илэм, зытегъэпсы-
хъагъэм елытыгъэу йофшлэ-
пэхэр къызыфэдгъотыгъэхэр
тилъэпкыгъухэм къахъкыгъэх.
Тапэклэ джащ фэдэ дэкълэгъохэр
афызэхатщэзэ тшлэнуэ тызэгъу-
рылауаг. АР-м псауныгъэр къэ-
ухъумэгъэнымклэ и Министер-

кыбым кыкыжырэ тильэп-
кэгэуэхэр шылыныгээм хэгээ-
гээзжыгыгээнхэмкэ Гупчэм
хэт псэуплэм нэбгырэ 28-рэ
чэдэгтэлысхэгэагыг, ахэм
ащысуу нэпэ кычылэнэжы-
гээр нэбгыри 6. Адрэхэм псэ-
уплэхэр зэрагээгээтхи кощы-
жыгыгэх. Ахэр тэ тильэпкээ-
гух, тичыплэгүх, тлы шы-
ых. Арыш, тиамалымкэ
таделэ. Агу дгээлодырэп,
гүгяплэхэр ятэтых.

КъэкIожьыхэрэм ягумэкIы-
гъо адэдгощыным, тишIуагъэ

ядгэклыным тэ ренэу тыфэ-хъазыр. Непэ анахэу тызыгэгумэклырэр къзыгэгэжыггэ тилэккэггэхэм урысыбзэр зэрамышлэрэр ары. Тэ хэгэгушхоу тызэрысым урысыбыр умышлэу, къыбгурымылоу, уадэмыгушылэшгу зыхуклэ, уилоф лыклогэштэп. Ау хэкыплэ зымилэ зыпары шылэп. Тилэккэггэу къзыгэгэжыггэхэрэм Iпылэггэу афэхуггэным пае коммиснеу зэхачаггэм итхъаматэу, АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат

«Мамырныгъэр ары тызыкIэхъопсыщтыгъэр»

**Хадж Муса Маяс иунагьо Си-
рием кытэдждэгъэ хьал-ба-
лыкъым ыпкъ кыкыкыкэ Мые-
къяупэ къэкложыгъэхэм
ащыщ.**

— Илээс хуугъэ Мыекъуапэ сыккы-
зыкложыгъэр, — къеуатэ Маяс. —
Сирием сыккышыхугъ, гурыт еджа-
плэм ыуж инженер сэнэхьат зызгъэ-
тынэу апшъэр еджаплэм сыгъэхьагъ.
Пшъэрбл гъэнэфэгъэхэр зыфзгъэуу-
жыгъагъэх, ау ахэр зэкӀэ зео-банэм
сӀэкӀигъэзыгъ. ЩылакӀэ тӀлӀажыгъэп.
Мамырныгъэм тыкӀӀхьопсыштыгъэ.
Тинахьыжхэм ячӀыгужэ къэдгъээз-
жынэу итхьухьагъ. Зэрэунагъоуи ты-
кӀэкӀожыгъ.

Апэрэ мэээ заулэм кѳин слѳыгѳугѳэ, сыда плѳмѳ урысыбзи адыгабзи слѳлѳ-щтыгѳэхѳп. ІѳкІѳб кѳѳралыгѳохѳм кѳѳарыкІѳыгыгѳэхѳм бѳзѳр зыщарагѳѳѳшлѳрѳ курсхѳр Адыгѳ кѳѳралыгѳо уни-верситетѳм кѳыщызІѳуахыгѳѳу зызѳ-хѳсѳхѳм сѳчІѳхѳагѳ, ащ ишлогѳѳшхо кѳысѳкІѳыгѳ. Іѳлѳс имыкѳукІѳ бѳзѳр кѳысІѳкІѳхѳагѳ. Нѳужѳм сызыщѳджѳ-нѳу сызѳфѳе медицинѳ факультѳтыр мы апшѳзѳр ѳджаплѳм іѳлѳпті, Мыѳекѳопѳ кѳѳралыгѳо технологическѳ универси-тетѳм сѳчІѳхѳагѳ. Шѳыпкѳѳу плѳн хѳу-мѳ, ѳджѳнѳр ІѳшІѳх кѳысѳѳхѳурѳп. КІѳлѳегѳаджѳѳм кѳалорѳр джыри іѳкѳу фѳдизѳѳу кѳызгурырѳп. Арѳу щытѳи,

сыгу згъэклодырэп. Бзэр нахь дэгъоу зэрэзззгъэшлэщтым сыпылъ, унэм сызыкложыкӀи сыщеджэ. Синыбджэ-гъухуу ыпӀкӀэ къэкложыгъгъэхуу адыгаб-зи урысыбзи дэгъоу зышлэхэрэм яшл-гъэшх кысагъэкӀыгъ. Къызгуры-мылор гуычлэхэр кысыфызрадзэкӀы-жышщтыгъэх.

Адыгэ къэралыгъо университетым иобшежитие Маяс иныбджэгъухуэ Сирием кыккыжыгъэхэр бэу шэпсэх, ахэм рензэ залыгъаклэ. Аш янэ-ятэхэр ныбжыкклэх. Шыплклэ дахэ ялэу псэущтыгъэх. Заом ыпкк кыккыклэ аугъонгъэ быллымыр квабгынагъэм, топ омакьэр зэхыхьжырэпыш, мэгүшлх.

Маяс ягэ Налшык зэрэщеджагээр кыффедежыыг, урысыбээр дэгъоу ашщызэригэшлэгъаг. Бээр зэрэлэклэлым кыхэхыкклэ зыщылэжэшт чылыр кыгыботынымклэ кын кыхфэху-гъэп. Янгэ исэнэхьатклэ клэлэгъадж. Гурыт еджаплэм информатикэр шаригъэхыштыгъэ. Джы бээр зэрэлумылым пае зыми лухашьурэп, унгэго юфым фэгъзагъ. Ышнахыкклэхэр гимназиеу № 5-м шеджэх, ахэми инджылызыбээр ары нылэп ашлэрэр. Ыпэкклэ

Сирием кыкыжыгыз кӀэлэгъаджэр кьадэлпылээ регъаджэх. Унагъор кьыныгъо зэфэшхьафхэм арехьылӀми, хӀкыпӀэ зрагъэгъоты, Ӏпылэгъу кьафэхьух. БӀмышӀу унӀ ащӀфыгъ.

Маяс урысыбээр дэгъоу кызылэкигъахъагъ, адыгэбзэ гушылэ заулэхэри тыздэгущылэфэ кыхигъэфагъ.

— Тызыщыпсэуштыгыъ чыплэм
елъытыгэмэ, Мыекуапэ кэлэ цыккы.
— ело ащ. — Мамырныгъу тызкӀэхъоп
сыштыггэр дгыотыжьыгъэшъ, тегушол.
ТиӀахылыхуэ зэо-банэ зэрълэ къэралыгъом
кынагъэхэм тыгу афэузы. Бэрэ тызэдгущыпшурэп,
мэфипшыбм зэ ащ фэдэ кыыхэкӀым ары. Адгьегин
кыӀокжынуу фаехэр бзу ахэт, ау ар
ӀэшӀэхэп. Тэ тыкызэкӀожь лъэхъаным
билетхэр нахь пыутыгъэх. Джы зы
билетым доллар мин фэдиз ыуас. Унагъом
нэбгырэ заулэ ис зыхьукӀэ, нахьбыэм
къащэфын амал яӀэп.

Хадж Муса Маяс адыгэ лъэпкъым пэчыжъу зэрэпсэуштыгэм емылгы-тыгъу, ыгукІэ сыдыгъокІи апэблэгъагъ. Адыгэхэм кызырахэхъажыгъэри игуапэу кыыхигъэштыгъ.

ПІАТІЫКЪО Анет.

Фонд диламэ, гузэвэгъуэ хэхуахэм дадэлэпыкъуфынут

Адыгэм и щхьэ къркIуам, игъэва леишхуэм и щыхьэтI нобэ Сирие Хьэрып Республикэм щекIуэкI гузэвэгъуэшхуэр. ЗэманкIэ узэплэкIыжмэ, Сирием исхэр куэд-машIэми илъэс щэныкъуэ къэс зэ Iэпхуэн хуейуэ я натIэ къритхат. Хуабжыу гугъуш уи уни, уи лъапси къэбгъанэу, уи мылкъуи, уи хьэпшыпи къызэбнэкIыу узэса щыплэм уилэпхуахыныр. Ар сэ фIыуэ сощIэ, сыт щхьэкIэ жыплэмэ, сэ Джолан лъагIэхэм хыхьэ Мансурэ къуажэм сыкышчалъхуаш. Журтхэм 1967 гъэм дыкърахуа нэужь, Дамаск дылэпхуащ, иужькIэ Америкэм дыкъэкIуащ.

Апхуэдэу аргуэрэ бэлыхь хэхуа ди лъэпкъэгъухэм я щхьэри, я гури здэгъэзар КавказымкIэщ, я хэхужьымкIэщ. ЩытыкIэри, къэхьукъащIэри къагъэсэбэпу адыгэм адыгэр зеришэлIэжын хуейуэ къызолъытэ. Сэ иджыблагъэ сыщылащ си

адэжь лъахэм, слъэгъуар къэрал дахэщ, республикэм кIуэ пэтми зеужь. Ущыпсэуфынуш, ущылэжъэфынуш. Хьарзынэтэкъэ, Урысейм и хабзэхэр тIэкIу нэхь яхуигъэтIасхьэу Сирием зи щхьэр мафIэм щыхэлъ дит къуэшхэр нишэжамэ. Мыр Кавказым, Къэбэрдейм и закъуэ хузэфIэкIын Iуэхуу зэрыщымытыр дощIэ, Дунейпсо Адыгэ Хасэми хузэфIэкI ищIэ щхьэкIэ, къэрал хабзэхэм ебакъуэу и быныр зэщIикъуэжыфынукуым.

Пэжщ щыIэщ абы и Iэр къызыпекIуэкIыфын Iуэхухэри. Дэ нэхь жыжъэ дыплъэу зедгъэсэн хуейш. Нобэ Сириеращ зи Iуэху зэфIэзрыхьар. Пщэдей Иорданиер апхуэдэ хэхуэнкIэ мэхьу, Тыркури араш. Апхуэдэ зыгуэр къэхьуамэ, дыгуужейуэ дызэхэмылгъэдэжын щхьэкIэ, сэ мызэ-мытIэу ДАХ-м и зэхуэсхэм къышхьэслъахь лъэпкъ фонд диIэн зэрыхуейр. Дунейпсо Гуманитарнэ Фонд щхьэ-

хуэу къызэдгъэпэщэуэ щытамэ, лъэкIыныгъэшхуэ къыдитынут дэнэ щыплIи зи Iуэху щыдэмыкI

ужыгъуэхэм шылажъэ адыгэ хасэхэм, абыхэм къекIуалIэхэм, хасэм хэмытми зи сомитI зэтэхуэ адыгэ цIыху къызэрыгуэкIэхэми, хьэрычэтыщIэхэми.

Дэ хуабжыу дыкIэлъоплэ СХьР-м щызэрызехьэхэм, икIи ди къуэш адыгэхэм я IуэхуеплъыкIэр ядыдоIыгъ. Нобэ зауэр къэувыIэми, занщIэу тыншыгъуэ ихуэжынукуым ахэр. Сыт щхьэкIэ жыплэмэ, уни, лъапси ялэжкъым, зыдэса къуажэхэм къахэмынэлауэ зэтракьутащ, зэтрагъэсхьащ. Iэмал гуэр илэххэу щытмэ, ядэлэпыкъун хуейш Сирием къынауэ исхэми, хамэ щыплэхэм плалъэкIэ Iэпхуахэми.

ЮНЫС (БЭВИЙ) Нихьэт.
ДАХ-м и ГъэзэщIакIуэ гупым хэт.
США, Нью-Джерси штатым щыIэ.

Адыгэ ФышцIэ Хасэм и тхьэмадэу лэжъа (2010 — 2012 гъ.гъ.)

КЕЛДЫ Сабри: Лажьэншэу хэкIуадэр куэдщ

И адэжь лъахэр зригъэгъуэтыжауэ илъэс 20 лъандэрэ Налшык къалэ щыпсэу Келды Сабри 1933 гъэм мэкъуауэгъуэ мазэм Сирием хыхьэ Хьанасир къуажэм къышчалъхуаш. Сабри и адэр илъэси 5 ныбжыым иту Къэбэрдейм ирашаш.

Илъэс 18 зэрыхьу лъандэрэ политикэ Iуэхухэм кууэу дихьэх, коммунист партым хэт, Сирием и политикэм фIыуэ щыгъуазэ Келды Сабри а къэралым щыщыIэ хьуа щытыкIэм, абы и лъабжэм теухуауэ щIэх-щIэхыурэ и гупсысэхэмкIэ къыддогуашэ. Иджы

«Адыгэ псалъэм» и хьэщIэщым къыщедгъэблэгъам мыхэр къыджилаш:

— Сирие Республикэм Конституцэм ипкъ иткIэ, президент ухьун щхьэкIэ, уи ныбжыыр илъэс 40-м нэсауэ щытыпхьэт, и адэ Хьэфез щыллам щыгъуэ (2000 гъэм) Башар зэрыхьур 34-рэт. Конституцэр зэпхьуэкIын щхьэкIэ зэманыхьуэ ехь, Iуэхушхуэ епхьэлIэн хуейш. АрщхьэкIэ, президент къулыкьым пэрыувэн хуей щIалэщIым унафэ ищIри, хабзэ нэхьышхьэр сыхьэт бжыгъэм зэрахьуэкIауэ щыташ.

Пэжщ, президентыхьIэм цIыхубэр нэхьыфIкIэ кыгъэгугъат, зыхищIыкIынуи къашигъэхьуат, къэралым щыщыIэ системэр зэрыткIийр, зэрыбыдэр, цIыхум хуитыныгъэ нэхьыбэ яIэн зэрыхуейр къызэрыгурылуэр яжрилаш, абы зэхьуэкIыныгъэ гуэрхэр хилъхьэнуну гугъэ яритащ. Ауэ иджыри къыздэсым зыри ищIакъым. Абы лъандэрэ илъэс 11 дэкIащи, цIыхухэр пэплъэ защIэурэ езэшаш...

«Хьэрып гъатхэ» жари фIащаш мы къекIуэкI зэрыхьэзэрийр щыщIидзэгъашIэм. Япэ щыкIэ Тунисым къыщегъащ, иужькIэ Мысырым къышхьегъащ, итIанэ Ливииер, Йеменыр зэрызехьэ хьуащ. Сирием ар къышчысар 2011 гъэм гъатхэлэм и 15-рщ. ЦIыхубэр уэрамым зы фочи, зы кIрахьуи, зы баши ямылгыгъу къыдыхьащ, я Iуэхур мамыру зэтраублэн папщIэ. Абыхэм я тхьэмадэр трагъэкIын Iуэху зэрахуэр-

тэкъым, атIэ къызэригъэгугъахэр къахуишIэнуну, хуитыныгъэ нэхьыбэ къаритыну, къэрал унафэщIхэр хэхьыным езыхэми я Iуэху халъхьэнуну хуейуэ аркъудейт. Япэ дыдэу я макъ ягъэIуащ Иорданым и гъунапкъэм деж щыс Дэрихьэ къалэм щыпсэхуэм. Абыхэм жалэрт президентым къызэригъэгугъахэр зэрамылгъагъур, тхылымыплэм иту фIэкIа IуэхукIэ зэримыгъэзащIэр. Мис абы ипкъ иткIэ, Сирие псор къызэрылэташ, махуэ къэс нэхьэ зэщIоплъэ.

Сэ си хэху сыкыэкIуэжауэ сопсэу, Сирием щекIуэкI Iуэхухэм набдзэгубдзасэлъэу сыкIэлъоплэ, си ныбжэгъухэм сопсалъэ. Пэжым ухуеймэ, сэ сызыдэщIыр, нобэ оппозицэ жыхуалэу уэрамым къыдыхьахэрщ. Сэ а къэралым сышчысым политикэ Iуэхухэми сыхэташ, икIи сылэжъащ, абы ипкъ иткIэ, къэрал кIуэщым щекIуэкI псоми фIыуэ хызошIыкI. Мыхэр ямылей хуейкъым, хуитыныгъэ тIэкIу щIэлъэIуауэ арат, Конституцэм и 8-нэ пунктыр хахыну я хуэпсаплэ. Мыбы иджыпсту щытепщэ къэрал унафэщIым езым нэхьэр нэхь лъагэрэ нэхьыфIрэ щымылэу зыкыльытэж, араш гужыгъэжъ къыхуэзыхьри.

Лажьэ зымылэ цIыху дапщэ зэтриукIа иджыри къыздэсым, мин 70 хэкIуэдащ. Къуажэ, къалэ дапщэ зэтрикуьута? Сирием и экономикэм и капиталу къалытэ, сэ сыкышчыхьуа Хьэлэби щыIэжкъым, Скъэралым и бюджетым и процент 80-рэ къыздикIыр арат. Иджып-

сту властыр Iэцэнхшэ цIыхухэм кхьухьлэгъэкIэ, Iэцэ хьэлъэкIэ, топкIэ яхоуэ. Езы Сирием 1953 гъэ лъандэрэ Совет Союзым, Урысейм Iэцэу щипшэ хур къыпхуэмылгытэнщ. Кхьухьлэти, танки, Iэцэ шынагъуэ куэди илэщ.

Башар и Iуэху зехьэкIэр зэрымыкъабзэр къэзыгъэлъагъуэ шапхьэ зыбжанэ щыIэщ, псалъэм къыдэкIуэу жыплэмэ, къулыкьу лъагэхэм пэрыту къыкьуэа тхьэмадэшхуэу 3 щIэпхьуэжаш, цIыхур зэтраукIэн ямыдэу.

Башар адыгэхэм фIыуэ къахуштыщ жалэ ди лъэпкъэгъухэм. Пэжщ, ауэ абыи бзаджагъэ хэлъу бгъэдыхьащ ар. Езыми, и адэ Хьэфези лъэпкъ цIыкIухэр зэрашэлIэн яфIэфIт, зыгуэр къэхьу хьужыкьуэрэ цIыхубэр къыпэщIэуэвмэ, ахэр къазэрыщхьэщыжынуыр ящIэри. Араш иджыпсту къэхьури. Оппозицэр текIуэмэ, абы ис адыгэхэм хуамыгъэгъуну жалэ. Абыи лъабжэ илэжкъым, сыт щхьэкIэ жыплэмэ, фоч къащтэу зыри зэуакъым, зы цIыхуи яукIакъым.

Дуней псом шагъэлу адыгэ хокIуадэ, фынэс, къэфшэж жалэри. Адыгэу абы хэкIуэдам хуэдэ дапщэ лажьэншэу исрэ а мафIэм?

Къэрал унафэщIхэр зопсалъэ иджыпсту. Зымы къыхуидэнукъым Асад Башар апхуэдиз цIыхур зэтриукIэу. ИкIи сызэригугъэмкIэ, куэд илэжкъым зитыным.

Зытхьэсар
НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэщ.

Флэхъусыж, ди лъэпкъэгъухэ!

Илъэсым щигъуауэ Сирием щеклуэкI зауэ хьэлэбэлыкьыр абдеж щыпсэу дэтхэнэми зэрыгъуауэ шэ хэлъкым. Хэхэс гъащIэр езыхъэкым и бэлыхым зауэм и хьэзабыр хыхъэжри, адыгэ куэд кърхуэжыащ, илъэс бжыгъэ хьуауэ зыщыпсэу, хамэщIуи щытми, кызыщальхуа, зэса я хапIэхэр, мылькур хыфIадзэри. Республикэм кылыгъыс квотэмIэ кърхыгъэблэгъыжыну бжыгъэр мардэм итти, и нэхъыбэрами, нэрыбгI 115 — 120-м благъэкIыфынукьым илъэсым. Арами, дызыхуейм хуэдиз, куэд, икIэм-икIэжым — псори, здымышIэлъжыфми, мащIэкьым кытхыхъэжар, нобэ зи лъэ зызыгъуауыр я хэкужэ щынальэ.

КъинэмыщIауэ, къэкуэшыжа ди лъэпкъэгъухэм я визэ дэфтэрхэр гъэхъэзырыри, псэупIэIэ кызыгъэпэщынри Iуэху псынщIэкьым. Езым и мылькыи, ныбжьэгъу-жэрэгъухэм я жумартагыри, псапашIэ, хьэрычтэщIэ цIыху гуащIафIэхэм я дэлэпыкьуны-

гъэхэри хэту, кытхыхъэжа ди лъэпкъэгъухэм я Iуэхухэр зэгъэгъухэным псэе-мыблэжу и ужэ итщ Къэрэшей-Черкес Республикэм щыIэ Адыгэ Хасэм и тхьэматэ ШЭРДЖЭС Мухъэмэд.

— Къэрэшей-Черкес Республикэм ди лъэпкъэгъухэр кызырыкуэшыжыр гуапэщ, япэрауэ. Ахэр къешэлэжынымыкIэ, ядэлэпыкьунымыкIэ, хэгъуэгум и жылагъуэм и гъащIэм, и пэу-укIэм хэшэнымыкIэ, нэгъуэщIэхэмкIи лэжыгъэр гъунэжщ икIи Адыгэ Хасэм, уэ уи шхьэкIэ уи гуащIэ, уи жэрдэм хэлъщи мы Iуэхум, псоми ушыгъуазэщ тыншу. АтIэ, дауэ фехъулIэрэ нобэ?

— Сирием, нэгъуэщI къэралхэми, адыгэхэр тыншу яхэсщ. Властым и гъунэгъуш, хабзэхъумэ кыулыкьухэм, армэм хэтщ, шIэныгъэлIщ, гуащIэрылажэщ. КIуэ аракъэ, ислъам дин мэхъэб захуэм, къэрал хабзэм я телъхъу мэпсэу. КIэщIу жыпIэмэ, пэжыгъэри захуагъэри здекIуэкI къэрал структурэхэм хэтщ ди адыгэ шIалэхэр. Абы ипкъ иткIэрэ, Сирием кытхыхъухэми хэша хуащ адыгэхэр, сыту жыпIэмэ, мы къэралым и Президентым и хъумакуэ, и телъхъэ дзэхэм куэд кыулыкьу шащIэ адыгэ шIалэхэм. Ауэ, нобэ къэзыгъэгъэжэхэми кызырыджалашти, дин мэхъэб тэрэзым иту, къэралым и тегым и телъхъу псэу адыгэ шIалэхэр ягу техуэкьым уэхъэбщIэплъ (ваххабит) хуахэм, я сатырхэм хагъуэ-вэмэ яфIэу шхьэихауэ кытхыжралти щыIэщ. И пэжыпIэIэ, адыгэхэм зыми и лэныкьуэ яубыду аракъым, уэхъэбхэм, цIыхуукIэхэм ягухэни ядэкьым. Апхуэдэу щыхъукIэ, адыгэхэм къахуодалгъэ, я къуажэхэр трагъэкъабыкьыну жалэ. Уеблэмэ динырылажэхэм яхэтщ уэхъэбщIэплъ хуахэм адыгэ уукIэм жэнэтым кIуэну жралэу зыгъэдалуэщыхуэр. Апхуэдэ «ефэндыхэр» къэкуэшыжа ди лъэпкъэгъухэм куэдэ къащыхуж телевизор

щеплэкIэ икIи я гупсысэхэр нэхэри хьэлэ мэху, сыту жыпIэмэ, мыбыкIэ къамыгъэгъэжыфауэ я унагъуэхэм щыщ, я Iыхылы, я къуажэгъу куэд къинащ зауэр здекIуэкI Сирием.

— Уи псалъэхэр тэрэу кыдгыры-гуамэ, езы къэралым и цIыху дыдэхэм нэхэрэ адыгэхэм нэхъ къащыхуоткIий властым пэщIэтхэр?

— Шэчыншэу. «Кавказым фыщыщмэ — фыкIуэж», «Мы властыр щымыIэжмэ, зы жэщ-махуэ закъуэщ дызыхуейр фытедгъэ-къабыкьыным папщIэ». Апхуэдэхэр цхьэ-ихауэ адыгэхэм кытхыжралэкIэ, Iуэхур зэрымыпащIэгъэлыгъуэ джэгум шэч хэлъыжкьым.

Махуэ 15 — 20 гуэркIэ узIэбэкIыжмэ, адыгэ къуажитым цIыхуу дэсэр дзэм кыдышаш, сыту жыпIэмэ, къахуэдзлашхэ зауэщIэкъу лэныкьуэм зезытахэм ялэрыхъатэмэ, къуажэхэр трагъэсыкIынут. Апхуэдэу къыдагъэкуэшыкIыфахэр къалэхэм ягъэлэпхуащ. Сытми, адыгэхэм къагурыуащ абдежым псэу зэрымыхъужыну.

Къеблэгъэжаш нэрыбгэ 30 хуэдиз. Унагъуэ 3 яхэтщ абыхэм. Ауэ къэзыгъэгъэжыну хуейр нэхъыбэщ куэдкIэ. ИджыкIэ къэзыгъэгъэжэхэм фэтэркIэ, хьэщIэщIэ, пэщIэ, зэрытхуэфIэкIэ дадэлэпыкьу, я дэфтэрхэр зыдогъэзахуэ. Къэбэрдейм, Адыгэ Республикэми щопсэу ди лъэпкъэгъухэр. Езыхэм зэрыжаIэщи, къэзыгъэгъэжыну зыхуэлгъэкIыр мылькы, ахышэ-бохышэ зыбгъэдэлъхэрэщ. Я унэ, жьэгъу, сатушIаплэ, къинэмыщI шахуэмыщIэкIэ, ахышэ кытхышIамакьыжыфIэ, ахышэ-бохышэмIэ Iэслэс дыдэщ. Мис апхуэдэщи Iуэхур зыIут дыдэр, адыгэм и нэхъыбэр къэкуэшыжыным пэлъэщкьым. Мыбдежи я лъэр щыувын папщIэ, зыхуэныкьуэр мащIэкьым. Ар псори кыдгыроIуэ икIи ди къару кытхыр дощIэ, кытхыхъэжхэм хэгъэрей хэхэсу закъышчымыхъужын папщIэ.

— Мухъэмэд, мыадыгъуи соцI-ри, мыхэр зэрыхуа щытыкIэм ихуа дэтхэнэми удэлэпыкьун хуейш. Ауэ мыпхуэдэу мыхъуну пIэрэ: кытхуащIэ жэуэ абы есэу, езыхэм къайлытар, ящIапхьар ямыщIэу зыщIэтIысыкIыжыныр? Сыт езыхэм жалэр, дяпэкIэ сыт я мурад?

— Илъэс зэхуэмыдэхэм къэкуэшы-жахэм апхуэдэ гупсысэ гүэрхэр кызыхуэушай, хамэ къэралхэм зыгъэгъэ-жай къахэкIащ, пIцым сыт и фIагъ. Ауэ нобэкIэ къэкуэшыжахэм яхьэIлауэ жысIэнщи, ахэр IэщIагъэлIщ, лэжэ-ным еса цIыхуш, хьэзырщ къулыкьу Iэнаплэ яхыну. Унэ жьэгъу шIэрышIэу яхуэжыным хуопабгъэ. Пэжщ, ди бзылхуэгъэхэм къащхъэщокI Сирием кыкIыжахэм яйхэр. Ахэр зышыпсэ-уахэм деж унэгъуащ, сабийхэм яхэсу, унэм шIэсу есащи, лэжапIэ Iутыфыну кытхыкIыныкьым. Я ныбжьыкIэ зэхуэ-мыдэхэщ ди лъэпкъэгъу кытхыхъэ-жахэр. Лэжэфыну, шIэныгъэ зэфIэкIхэр, лъэкIыныгъэфIхэр зыбгъэ-дэлъхэр, зи къару илыгъуэхэри, нэхъыжыIуэхэри яхэтщ. Сабий, зи еджапIэ кIуэгъуэхэри, кIуэххэу щы-тын хуейхэри яхэтти, абыхэми я еджэ-ныгъэр пашэнымыкIэ ядэлэпыкьушхэщ. Iуэхур хуабжыу кытхыхъэ къэлэпхуэ-жахэм я дэфтэрхэр хамэ къэралым щызэщIэста зауэ лыгъэм зэрыхэкIуэ-дахэм и ягъэкIэ зэрамыIэжым.

Дэри долбагъу, езыхэми иджы къагурылуэж Ельцин Борис и зэманым благъэIа я лъэкIыныгъэр. Апщыгъуэм гражданствэ къащтэу, къэкIуэным, къэкуэшыжыным пэрыуэгъу, мардэ иIакьым. Иджы, зауэрауи ирехъу, нэгъуэщI шхьэусыгъуэуи щрет, кытхыхъэжэхэщи — хьерщ, шыкурщ.

ЦIыхухэ, адыгэхэ, дапыкьуэвгъэкI ди лъэпкъэгъухэм гуапагъэкIэ, яхуэ-дывгъэший дэлэпыкьуныгъэ Iэпэр. Щхьэж хуэзэфIэкI къару етхьэлIэмэ, нэхэри кытхыкIэрышщIэжыныщ зэгүэр зэман ерум и борэнхэм тхача ди къуэ-шхэр, ди шыпхъухэр.

Хэку щынальэр IэфIщ

Сирием кыкIыу, мы гъэм фокIадэ мазэм и адэжэ щынальэ кьэлэпхъуэжа ди лъэпкъэгъухэм ящыщI иджыблагъэ «Черкес хэку» редакцэм кытхуеблэгъа Мустафа Нихъэт.

И ныбжьыкIэ шIалэщ Нихъэт, ауэ акъыл гъэтIыса, гупсысэ куу дыболбагъу. Ар гукIи, псэки и адэжэ щынальэ кытхуэлуэ псэуащ и шхьэ акъыл кызырэхьэрэ. КIуэ абы и ужькIэ уи фIэщ умышIэ лъырэ лъырэ зэхуоIэ жыхуаIэр! Нихъэт езыми кызырыджалашти, Сириер иджыпсту зыхэт зауэ хьэлэбэлыкьхэр къэмы-хьэатэми, и адэжхэр зышалхуа и щынальэу псэр ену зыхуэджэм кызы-зэригъэгъэжыну зэгүэрми шэч кытхы-хъабыкьым. Алыхыым и шыкуркIэ, Интернет, зэпыщIэныгъэ Iэмал къу-лейхэри пэрыхьэтти, адыгэхэм япыщIауэ, япсалгъуэ, хьыбархэмкIэ зэхъуажэурэ щытащ. Мис иджы, Iуэхухэр апхуэдэурэ экIэлэтыкIуэри, Сирием кытхыхъэ хьэлэбэлыкьхэм Нихъэти, нэгъуэщI адыгэ куэдми я къэкIуэжыныр нэхъ шIэгъэп-сынщIащ. Ауэ абыхэм я нэхъыбэм я Iыхылыхэр, ныбжьэгъухэр къинащ хьэлэбэлыкьхэм зэщIиIула хамэ къэралым. Нихъэт и анэм, кыдалхуахэм пIалгъэкIэ къаIэрыча хъуа-ми, зы махуэ ящIэмыгупсысу кIуэ-кьым. А зырагъэнщ нобэкIэ Нихъэт зыгъэлэпIейтэу зыпэмылэщыр, икIи и адэжэ щынальэ кытхыхъэжам, зыщIэхуэпсыр ахэр зыришэлэжу, зы унагъуэу, зы жьэгъу, лажьэрэ шхэ-жу мамыру псэунараш.

— АтIэ, Нихъэт, зэхэпхымырэ уи

нэкIэ пIагъуырэ зэхуэдэкьым жалэ. Апхуэдизрэ зи хьыбар зэхэпхэ Кав-казым шыпIагъуыр дауэ кып-щыхъурэ? Уи хуапсапIэр нахуапIэ хуа? Сытхэр уи мурад дяпэкIэ?

— СыкызыхэкIа бэлыхыым кытхэ-на си Iыхылыхэм, ныбжьэгъухэм сы-зэрыхуейуэ запысщIэфкьым. А защы-пытщIэхэм дежи кыджалэр шхьэмы-пэщ, нэхэри дызыгъэгумэщIщ. ЦIыхур махуэ къэс зыхуэныкьуэ ерыскъыр лъапIэ дыдэ хуащ. Къапщтэмэ, шIахъуэр сом 300 и уасэщ, ари сыхьэти 6—7-кIэ чэзум шыта нэужыщ къащы-лысыр. Зы бензин литрыр сом 200 и уасэ хуащ. Дизель гъэсынхэкIхэр шы-Iэкьым. Уасэхэр хуэди 5 — 6-кIэ дра-гъэкIуеащ. Зауэм и шхьэусыгъуэм и гу-гъу пIцымэ, шIэзауэри, зауэм и лъа-бжьэрэ зыми кыгурылуэжкьым, пэжыр жыпIэнуэм. Си шхьэкIэ згъэунэхуащ уэрамым уздырикIуэм гъуанэдэукIыу уаукIыным зы зэрыхуэмыIуар.

Сызэрыгугъам нэхэрэ нэхъ телъыд-жэжщ адэжэ хэкур. Дунейр, шIыуэпсыр, уэсыр, шIыIэр... Псори сигу ирохэ, псори сысейш, си хэкуш. Дауэрэ ар зэ-рысфIэмыфIыну? Сыщылаш Хьэбэз, Али-Бэрдыхъуэ, Адыгэ-Хьэблэ, Къэбэр-дей-Балъкъэр, Адыгэ республикэхэм. Мыр си хэкуш, си лъэпкъым и къуэпс-жыжэхэр мыбдежщ кыыздежэр, Благъуэ унагъуэщIэщ ди адыгэ лъэпкъы-цIэр. Ди лъэпкъэгъухэр Мейкъуапэ дэ-хэу арат зэрысцIыхур япэм, сыкъэ-кIуэжа нэужькIэ дылыхъуэм дыщIэуп-щIэурэ нэхъ зэхэгъэкIа хуащ Iуэхур. КъызырышIэкIымыкIэ, Черкесск, Къэрэ-шей-Черкесым кытхыжэ ди лъэпкъ

лъагъуэр. Си мурадщ си лъэпкъэгъу-хэр къэзгъуэтыжыныри, запысщIэжыныри. ИджыкIэ сыхунэса шIыкIэкьым абы-хэм. Сэ сыхуейкьым Iуэхуншэрэ егъэ-зыпIэншэу, зыгуэрэм сыщыгугъуу сы-щысыну. Си IэщIагъэкIэ сыдохутырщ, сылэжэну сыхуейш. Апхуэдэу мыхъурэ — нэгъуэщI лэжыгъэ сыпэрыуэнуш, сы-щысынукьым кызыжэдалъхъэным сы-щыгугъуу. Визэ, дэфтэр Iуэхухэр зэфIэ-кIыу, ди унагъуэр дызэрыгъуэтыжэжэмэ, нэхэри псэхугъуэ сгъуэтынут. Ди адэр кытхышхэщытыжкьым, быным я нэхъыжыр сэращи, анэри, шыпхъухэри, къуэши сэрэщ зи зэгъэгъуэныр. Абы-хэм зыкьалэгъу къэкIуэжыфкьым иджы-кIэ, сыту жыпIэмэ, си къуэшыр дзэм хэтщ. Мы гъэм шыщхъэIум и къулы-кьур иухащ, ауэ хьэлэбэлыкь къэхъе-

яхэм я шхьэусыгъуэкIэ къаутIыпщ-кьым. Ди анэми ар хамэ къэралым кыринэу къежэжыфкьым. Къинэ-мышIауэ, мыбыкIэ кызырыкIуэжын паспортхэр, дэфтэрхэр кыдэхыныр лъапIэщи, ари Iуэхум лъакуэпэщIэдз хуохъу. Си унагъуэм щыщ нэрыбгип-лIым я паспорт къудейр кыдэхы-ным ихынуш доллэр мини 4 гуэр. Ар лъэпощхъэпхэм я зы шапхэ кудейш.

Мыбдеж щыпсэу цIыхухэр хьэлэ-мэтышэщ. Ныбжьэгъу куэд къэз-гъуэташ, къуэш пэлъыт схуэхуари мащIэкьым. Сигу-си шхьэ зэтелъу быдэу жысIэфынуш: нобэ сызыхуэ-ныкьуэ гуэркIэ сабгъэдэхьэмэ — ящызгъуэтынуш. Ауэ, зэрыкьылащи, си мурадыр сылажэу сыпсэун, сы-кызыхэкIам ящыщ зы нэрыбгэ сы-хъужынараш, си къару псори есхьэ-лэнуш абы. Тегъэчынауэ, егъэлей-ныгъэ лъэпкъ хэмылгъэ вжыоIэ: Си-рием жэнэтыбжэр щызэIуахми, сгъэ-зэжынукуьым. Зауэр кытхымыхъе-ми, зэгүэрми си псэм кытхыкьым абдеж сыщыпсэуныр. Сыщеджаш Армением, Украинэм. Сирием сы-щекIуэлэжам, куэдэ сыщымыпсэ-уфу, мыбыкIэ сыкъэкIуэжащ.

Пыплъхъэн шыIэкьым Нихъэт жиIэм. ЦIыху псори зэхуэдэкьым, емыкIу яхуэпщIыщи хъунукьым Сирием псори зэпIэзэрыт хъужмэ зыгъэгъэжыну хуэлэхэми, дэлэпыкьу-ныгъэфIхэм щыгугъуу къэзыгъэгъэ-жауэ къэпIахэми. Нэхъышхъэраш, дэтхэнэми игури, и псэри игъэтIытэу, ди гугъуехьыр я гугъуехуэ, ди гугIэ-гъуэр я гугIэгуэу, кытхысхы-жынараш, апхуэдэу зэрыщытыным псори дыхуэпабгъэнщ.

ТУАРШЫХЭ Ирэ.

Хэкум зришэлэжын нэхъыфI сыт щыIэ?

Илъэси 150-рэ и пэ зи хэку ирахуа адыгэхэм ди щхьэм мыгъуагъэу къркIуам — хэкум дыпэлэщIэу, ди щIэблэм бзэр ялэщIэхужу, тхыдэм, щэнхабзэм щымыгъуэзэжу кызырхыум дигъэщхьэжыгъуэрэ аргуэру цIыху зыхэкIуадэ бэлыхьхэр кытлгъыкI. Сирием щыпсэу ди кыуэшхэр гузэвгъуэшхуэ хэхуаш, цIыху 50-м нэблагъэ хэкIуэдакIэщ абы кышщыхьэ мафIэ лыгъейм.

Хэхэс гъащIэр зи нэгIэ хьуа адыгэхэм гугъаплэуи, екIуэллэплэуи ялэр дэраш — я кыуэшхэрщ. Псом хуэмыдэу ахэр зэзышэлэжын хуейр хэкурат, ауэ абы Iэмал псори илэктым, зэкIэ Iуэхур гугъусыгъуу щытщ.

Иджы щIэуэ зэхыхьа Хасашхьэм дызэрышыгъуым я нэхьыщхьэр Сирием кыкIыж ди кыуэшхэм дазэры-

дэлэпыкыну Iэмалыр дгъэпсын зэрыхуейрщ. Пэжщ, мыр хэкум исхэм я закъуэ япщэ дэтлхьэркыым, нэгъуэщI къралхэм щыпсэу дэри тху-зэфIэклI кьэдгъэнэнукыым, ауэ нэхьыбэм я етIысэхыплэ хьунур хэкуращи, абы телэжьэн хуейщ.

Къапштэмэ, Урысейм кьэкIуэжыну зэрыгугъум кыхэкIкIэ, Тыркум куэд кьолэпхьуэ. Дэ ди Iэр кызыпекIуэклI зы Iуэхуи кьэдгъанэркыым, дыхэмы-Iэбзэ. Федерацим и фIыгъэкIэ, нэхьа-пэхэм ди лъэпкъэгъухэр Сирием нэхь и гъунэгъу кьалэхэм унагъуэ уна-гъуэурэ дэдгъэтIысхьаш. Ауэ иджы абдежым тIысыплэ зэрымIэжым кыхэкIыу, Къайсэр, Самсун, Токъат, нэгъуэщI кьалэхэм дыдогъэтIысхьэ, адыгэхэр нэхь Iууу щыпсэхуэм. ЗэкIэ цIыху миным нэблагъэ кьэкIуауэ араш, ауэ махуэ кьэс зэщIэплэуэ зауэм кърхужьэжыну зэрынэхьыбэжым дыкьегъэгъуэзав. МызыгъуэгукIэ хьар-зынэу дыпэлэщаш, Тыркум щыху-хаха шэгъыр цIыкIухэм щIэдмыгъэсу, псэуплэ хьарзынэхэр кьахуэдгъуэащ. Ауэ апхуэдзурэ екIуэклIрэ, уэру кьа-кIуэмэ, тхузэфIэмыкIынкIэ, ди кьа-рурэ Iэмалрэ кымыхьынкIэ догузавэ. Ди деж кьакIуэхэм куэд яхэтщ я

гури, я щхьэри хэкумкIэ нэгъэзауэ, ауэ Урысейм къапиубыд дэфтэрхэр яхуэжымыгъэхьуу. Мис абыхэм я хэкIыплэхэр кыгъуэтыну дыщогугъ ДАХ-м. Дэ нэхьрэ нэхь Iейуэ мэгугъэ Сирием кыкIыжхэр, кьыдэнауэ дэс-хэр.

Пэжщ ДАХ-м дежкIи тыншкыым а псор зэуэ зэфIэгъэкIыныр, ауэ дэ кьыдгъурылуэн хуейщ мафIитым якум диубыда хэхэсым хэкум фIэклIа плъа-плэ зэрымIэ. Апхуэдэу зэрыжысIэм кыкIыркыым, дэ лъэныкыуэ зедгъэ-зыну. Дэри тлэкIэ кьэдгъэнэнукыым, мылгъукIи, зэфIэклIи зыщIэдгъэ-кыуэфынуш. Къэрал унафэщIхэми даIушIэри, ди Iуэхум щыдгъэгъуэзащ икIи сэбэп хьуну дыкьагъэгугъащ. Ауэ IэмалыншагъэкIэ кьежъа хьуа-хэр, аргуэру нэгъуэщI кърал ше-мытIысэхьыж и хэкум зришэлэжамэ, нэхьыфI сыт щыIэнт?!

ШЫГЪЭЛЫГЪУЭ (КАДИОГЛУ)

Уэджит,

Тыркум щылажъэ Кавказ Хасэ-хэм я Федерацим (КАФФЕД) и тхьэмадэ.

КЪЭБЭРДЕЙ АДЫГЭ ХАСЭМ И ТХЬЭМАДЭМ И ПСАЛЪЭ

Ди лъэпкъэгъухэр уадэмрэ сыджымрэ я зэхуаку кьыдэхутащ

Сирием щекIуэклI граждан зауэр адыгэхэм кьажьэхуэ зэрыхьурэ, абы я Iуэхур нэхьыфI щыным, хэкумкIэ кьэшэжыным папщIэ япэ дыдэу лэ-жыгъэ езыхьэжыахэм ящыщ Къэбэр-дей Адыгэ Хасэр. Абы и тхьэмадэ ХьэфIыщIэ Мухьэмэд махуэ кьэс за-пещIэ СХьР-м щыпсэу ди лъэпкъэ-гъухэм, Дамаск щылажъэ Адыгэ ФыщIэ Хасэм и тхьэмадэм.

Абы ипкIэ иткIэ, Iуэхур зэрэкIуэ-кIымрэ абы теухуауэ илэ гупсысэ-хэмкIэ кьыддэгъуэшэну делъэIуаш ХьэфIыщIэм. Сирием щыхэхэс ди лъэпкъэгъухэм я кьекIуэкIыклами, тхыдэ и лъэныкыуэклэ кызырэнэ-клами, нобэ я Iуэху зыIутми фIуэу щыгъуазэ Мухьэмэд убгъуауэ тху-тепсэлгъыхьащ щIы хьурейм адыгэу тетыр зыгъэпIейтей Iуэхум. Фи пащ-хьэ идолгъэ абы кьыджиIа гупсыс-хэр:

«Адыгэхэр я хэкум зэрикIрэ илъэси 150-м нэблэгъащ. Уэсмэн Империем Iэпхьуэри, ар ХХ Iлэщыгъуэм и 20 гъэхэм щызэбгъылгъэлгъыжым Сириер, Иорданиер, Ливаныр кьэу-нэхуаш. ИужькIэ 1948 гъэм Израил-ымрэ Палестинэмрэ яхуаш. Дауэ щымытми, сыт хуэдэу кьемыкIуэ-клами, 1948 гъэм, Израилыр кьэзыр-унэху лъандэрэ, Сириер зауиплI хэ-хуаш. Ар 1948 гъэм Израилыр зэра-хуам щхьэкIэ мыарзэгъуэ кьэхьэа зауэрщ, 1956 гъэм Инджылызыр, Франджыр кьазэрытеуарщ, 1967 гъэм екIуэклIа махуих зауэрщ, 1973 гъэм Сириер хуит кьэщIыжынымкIэ зэхуабла зэпэщIэтыныгъэрщ.

А зауэ кьомым кьыгъухахьар зыщ — адыгэхэр зэхэхуэн хьуаш, щы-псэу щыналгъэр тIэунейрэ ирагъэ-бгынаш. 1948 гъэм ПалестинэмкIэ кыкIри, Сирием кьитIысхьащ. ЕтIуанэу Сирием икIри Америкэм, Европэм Iэпхьуаш. Нобэ США-м щы-Iэ адыгэ гупым и процент 95-р Си-рием икIауэ араш. А лъэхьэнэм ахэр ди деж кьэкIуэжыну хуеят арщхьэкIэ, «фи кьуэш мусльмэнхэр утыку кьивнэу дауэ фыкьызырэкIуэжы-нур» жиIэри, Брежнев яхуидауэ щы-

такыым. ИужькIэ «Толстой и фон-дым» Америкэм иригъэблэгъащ. Иджы США-м цIыху мин 12 хуэдиз исщ.

Нобэ ди нэгъу щIэклI Iуэхур, апхуэ-дээрэ екIуэклIмэ, нэхь гуащIэж хьунуш. Сыт щхьэкIэ жыпIэмэ, Евросоюзми, Хьэрып къралхэм я лигэми мы ма-хуэхэм кьащтащ Сирием и оппозицэр дэIыгъыныр. Иджы я дээр ирашэу оппозицим и гъусэу ядзэуэну хуиту араш Асад Башар и бийхэр.

Фэ зэрыфщIэщи, Асад Башар адыгэхэр и гъусэщ, и телхьэщ. Сыт щхьэкIэ жыпIэмэ, адыгэхэр дэнэ щIы-плэ щыпсэуми, кърал унафэщIым и акьылгъуу, Iуэху зехьэкIэ дахэ ялэу кьекIуэклIащ. Иорданием исхэми ялгъэкI кьагъэнакыым, абы и щхьэхуи-тыныгъэр яхьумэн щхьэкIэ, сыт щыгъуи пащтыхьхэм ягуэтащ.

Сирием исхэри апхуэдэщ. 1960 гъэм и кIэхэм Асад Хьэфиз, Башар и адэр, щытеувам щыгъуэ абы и гъу-сэу дылэжьэнуш, и унафэ дыщIэты-нуш жаIэри, кьэууаш.

Франджым Сириер щыиубыдами, 1922 гъэм шегъэжьауэ 1946 гъэ хьуху, СХьР-м щхьэхутыныгъэ игъуэ-тыху, адыгэхэм зрагъэзэгъащ фран-джыхэм. Ауэ франджыхэр икIыжа нэужь, Сирием ис цIыхухэмрэ уна-фэщIу кьэкIуахэмрэ адыгэхэм кьы-хуагъэгъуакыым абыхэм зрагъусар. Абы ипкIэ иткIэ, хуитыныгъэшхуэхэр ямыIэу, кьулыкьухэр кьрамыту екIуэ-клаш 1969 гъэм Асад Хьэфиз премьер-министр хьуху, иужькIэ Президенту ягъэувыху. Иджырей унафэщIми, абы и адэми адыгэхэм пщIэ, гулгъытэ хэха кьыхуашIу кьекIуэклIащ, генералхэри, министрхэри кьахэкIащ. Абы кьегъэ-лъагъуэ езы ди лъэпкъэгъухэри цIыху пэжу, жэуаплыныгъэ яхэлгъу зэры-щытыр.

Нобэ уадэмрэ сыджымрэ я зэхуа-ку адыгэхэр диубыдащ. Сирием и властым зэрителхьхэр зымыдэ оппо-зицим хэтхэм (абы СХьР-м исхэр зэ-реджэр «мусльмэнэн зэкъуэшхэрщ») мызэ-мытIэу адыгэхэм хьыбар кьы-хуагъэхьащ ди дежкIэ зыкьэвгъазэ ар-

мыхьумэ, ди тетыгъуэр кьэсмэ, лей кьыфIысыжыныщ жыхуаIуэ. Власть щыщыIэклэ, ар къралым исхэм ягу шрихькIэ, щыгъэпсэфIкIэ, Америкэм е Европэм игу дэмыхьэ щхьэкIэ, щызэхакъутэн щыIэкыым.

Псори кышщэжэр зыщ — мылгъу-курщ. Урысейм и газымрэ и щыIада-гъэмрэ Европэм ямыгъакIуэу и лъэр щIаудыну хуейщ Саудей Хьэрыпымрэ КьэтIарымрэ, ахэр зэгурыIуаш гъуэ-гур СириемкIэ пхашыну. Абы ипкIэ иткIэ, СХьР-р якьутэн мурад ящIауэ араш, икIи лъахэм ис оппозицэр кьызэщIыгъэстыным мылгъушхуэ хелхьэ. Абы исхэм я закъуэкыым Башар пэщIэтыр, атIэ Iэджэ кьа-кьуэти, кърал куэдым кьыкIа зауэлI-хэр дэтщ. Ар дауи, Урысейми, Китай-ми яфIэфIкыым.

Мы Iуэхум политикэ лъабжьэшхуэ илэщ, ауэ а политикэм и зэранкIэ Си-рием ис, зыри зымылажъэ цIыхухэр хокIуадэ. Ди жагъуэ зэрыхьунщи, нобэ-кIэ адыгэ нэхьыбэ зыдэсу щыта кьуагъэхэр Хьэлэб, Хьомс, Хьамэ, Хьанасир, нэгъуэщIхэри щыIэжкыым, зэтракьутащ. ТелевизоркIэ долгъагъу, щымахуэм сабийхэр лъапцIэу уэра-мым зэрыдэтыр, щыгъыни, яшхьыни зэрамыIэр. Зы бзадженэджагъэ ду-

нейм тету щытмэ, етIуанэщ абы ще-кIуэклыр.

Косовэ кышщыхьуаращ мыбыи щытлгъагъур, сербхэмрэ албанхэмрэ щызэпэщIэувам, адыгэхэр я зэхуаку дэкIуадэу хуежъэри, кьашэжащ. Ап-хуэдэ дыдэу ди лъахэгъухэр икIэ-щIыплэклэ кышщыжын хуейщ. Мыхэр Тыркум иреджэ, Уэсмэн Империем щыгъуэ абы зэрыщыпсэуар, я адэ-шхуэхэм я дэфтэрхэр хьумапIэхэм зэрыщIэлгъыр яжрелэ. Дауи, адыгэхэм хуэдэу цIыху пэж, дзыхь зэбгъэз хьун ицIыхуркыым Тыркум, ар игъэунэ-хуаш. Илъэси 150-рэ хьуауэ абы ис адыгэхэм ягъэхьар зыхуэдизыр ещIэж, я лъэпкъыр егъэфIэклэуэнымкIэ нобэ хуащIэр елъагъу. Израилми ирагъэ-благъэ ди лъэпкъэгъухэр, ауэ абыи щытыншынукуым, махуэ кьэс зэпэ-щIэтыныгъэ гуэрхэм хэхуэнущ. Амери-кэм кIуэуэ щытми, нобэ абы исхэм я махуэ кьахуэкIуэну араш, адыгэбзи, хабзи ямыщIэжу американ хьуну арщ.

Къэнэжыр зыщ, акьыл жанкIэ, гуп-сысэ куукIэ дыбгъэдыхьэу ди лъахэм и гъуэгур зэIуедгъэхын хуейуэ араш. Абы папщIэ дэ зыхуэдгъэзакIэщ кьэ-рал унафэщIхэм. Ар кьыдэмыхьу-лэмэ, апхуэдизу зи гурэ зи щхьэрэ кьытхуэкъабзэ Сирием ис адыгэ мини 120-м щышу а кьэзыгъэзэжа тIэклIум фIэклIа кьэмыкIуэжу адрейхэр тфIэ-кIуэдынуш.

Пэжым ухуеймэ, Тыркуми, Иорда-ниими, Израилми исхэм ящышу адэж щIыналгъэм нэхь кьыхуелэр Сирием щыпсэхуэраш, кьэкIуэжауэ хэкужыым исхэм я нэхьыбэри кьыздикIыжар араш. Адрейхэм ди псэукIэр зрагъа-пщэри, езыхэр нэхь зэрытыншым де-хьэхьыж.

Урысейм унафэ кьышцтэрэ, Сирие Хьэрып республикэм кыкIыжыну хуейхэр икIэщIыплэклэ кьымышэжмэ, щыуагъэхьхуэ кьыIэщIэщIауэ плытгэ хьунуш. Сыт щхьэкIэ жыпIэмэ, ди къралым, иужьрей илъэс 15-м, цIыхуу хэщIыр нэхьыбэщ кьалгъхум нэхьэрэ. Абы ипкIэ иткIэ, къралым и фейдэ хэлгъэ нобэ дэ ди хьуэпсаплэ нэхьыш-хьэр, ди лъэпкъэгъухэр кьешэлэжын-ми, дыщогугъ а Iуэхур зэрынэхьы-фIым хуэдэу зэфIахьыну».

НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэ.

Илахьылхэм ыгу афэузы

Сирием щыкlorэ зэо-банэм тилъэпкъэгъухэм тхьамыкла-гъоу, гумэклыгъоу къафыхьырэр бэ. Мафэ къэс loфхэм языхт нахь дэи зэрэхьурэр телеви-зорымкIэ тэлъэгъу. Заор уцур-рэн, лажьэ зымилэ цыфхэр хэкIуадэх. Тилъэпкъэгъухэм хэкIыплэ зэрямылэм кыых-кыкIэ яхэкужэ къагъээжжы. Зэрэунагъоу кыкIыжыкIэхэр е зисабыхэр къэзыгъэкIо-жыкIэхэр ахэтых.

Мадан Абдулкарим январэ ятэрэ Сирием къынагъэх. Ыш-нахьыжэрэ ежыррэ кызыкIо-жыгъэхэр мэзи 9 хьугъэ. Мые-къуапэ зэрэщыпсэурэ шIыкIэр ащ къедгъэлоагъ.

— Сятэ Ливием шылажэ-щтыгъэти, ащ сыкышчыгъу, ау бэрэ тышчымыпсэу Сирием тыкэкIоужыгъагъ, — къеIуатэ Мадан. — Гурыт еджаплэм ыуж ашхэрэ еджаплэм зекIо-нымкIэ ифакультет сычIэхьагъ, мэээ заула нахь сыщемыджа-гъэу зэо-банэр къежыагъ. Ща-гум тыкыкIынкIэ тышынэ-

щтыгъэ. Сятэ емыджэнджэшэу Мыекъуапэ тыкыгъэкIоужы-нэу рыхъухьагъ. СицIыкIугъом кышцегъэжыагъэу адыгэхэр зы-щыпсэухэрэм сыкъэкIонэу, ящылэкIэ-псэукIэ зэгъэлъэгъу-нэу сыфэягъ, ау мыщ фэдэ хьал-балыкым ыпкъ кыкIыкIэ Мые-къуапэ сыкъэкIоужыныр сIла-гъэп. Сянэрэ сятэрэ, сIлахьыл-хэм сафэзэщы, сыгу афэузы. Мэфэ пчъагъэрэ тадэгущы-лэн тымылэкIэу, ятелефонхэ-ри, я Интернет миыхъухэу кыыхэкIы. Джа уахъгэм сызэ-гупшысэщтыр сIлэрэп, сыгу зэгоуты садэгущыIэфэ. Мые-къуапэ кызырэмькIоужыкIэхэр сыгу кьео. Къынышхо ателъ, унэхэр къагъэплъыхэрэп, чэ-щырэ нэфынэ ямыIэу бэрэ кыыхэкIы.

Ахэр кыIуатэхэ зыхьукIэ, кIэлэ ныбжыкIэр чэфынчъэ кэхъу, гупшысэ куухэм ахэхъ. Ышыхъурэ ишхьэгъусэрэ мы мазэм ыкIэм къэкIоужынкIэхэр зэрямурадэр Мадан кы-Iуагъ.

Чыгуужым къэзыгъээжжы-гъэхэм бэрэ зэралумылъым кыыхэкIыкIэ кIын альэгъу. Ма-дан кызыэкIоужым, IэкIыб кьэралыгъом кыкIыжыгъэхэр зыщырагъэдэжхэрэ курсхэу Адыгэ кьэралыгъо университе-тым кышчызIуахыгъэм чIэ-хьагъ. Урысыбэрэ щызэрэгъа-шIэ. Ыгу кьеозэ кыыхегъэщы

адыгабэрэ зэрарамыгъашIэрэр. Ащ пае кьеомынэу, ныбджэ-гъу кыфэхъугъэхэм ялэIуэ ар зэрэгъашIэ. Урысыбэрэ ох-тэ кIэкIым дэгъоу кызылэ-кIигъэхьагъ. КIэлэ нэутхэу щыт, ныбджэгъухэр ышIыгъэх. АКЪУ-м икъэшъокIо купэу «Нартым» хэт, студентхэм зэ-хашэрэ loфтхьабзэхэм чанэу ахэлажэ. Адыгэ пшъашъэхэм-рэ кIалэхэмрэ нэIуасэ ышIы-гъэх, дэгъоу агурэIо, зыгорэ ищыкIагъэмэ кыдэлэпыIэх. Мазэ къэс стипендиэу сомэ минищ кыраты, ау а ахъ-щэмкIэ къалэм узэрэдэмы-сышъущтым кыыхэкIэу, Мадан хэкIыплэ кыгъотыгъ. Ыш-нахьыжэ игъусэу автомашинэ-хэр зыщатхьакIырэм Iухьагъ. Еджэн сыхьатхэр кызыуххэкIэ, ащ макIо.

Мадан Адыгэ кьэралыгъо университетым иобщежитие щэпсэу. Зыщемыджэрэ ыкIэ loф зышчымышIэрэ уахъгэм паркым макIо, нэлоасакIэхэр ешIых. Адыгэхэм ахэлъ шэн-хабзэхэм

шIогъэшIэгъонэу альэплъэ, зэрэгъашIэх. Сирием кыкIы-жыгъэ ныбжыкIэхэм залуе-гъагIэ, кьэралыгъом епхыгъэ кьэбарэу шъхьадж IэкIэлъыр зэфалотэжы.

Зэо-банэм ыпкъ кыкIыкIэ шъэожьыем гухэлъэу илагъэхэр зэхьокIыгъэх, арэу щытми, ыгу ыгъэкIодырэн. Курсыр кы-зиухыкIэ Мыекъопэ кьэра-лыгъо технологическэ универ-ситетым зекIонымкIэ ифакуль-тет чIэхьанэу имурад. Иш-нахьылхэр Сирием кызырэна-гъэхэр ыгу кьео нахь мышIэми, заор ауыхъгъэми ыгъээжжынкIэ фаеп, ичIыгуужэу зыщыщыр зэрэнахь пэблагъэр кыгуры-Iуагъ.

Мадан Абдулкарим къы-ныгъоу зыхъагъэхэмкIэ Iэпы-Iэгъу кызырафэхъухэрэ кы-хигъэщыгъ. Сирием ыпэкIэ кыкIыжыгъэхэри, респуб-ликэм щыпсэухэрэри дэгъоу къапэгъокIыгъэх ыкIэ ящылэ-кIэ-псэукIэ нахьышIу ашыным зэрэпылхэр, амалэу ялэм еллы-тыгъэу къазэрэдэлэпыIэхэрэ кыIуагъ.

ПАТЪЫКЪО Анет.

Зэшхьэгъусэхэу Лыбзыу Осамрэ Данэрэ ясабыищ ягъусэу Сирием кыкIыжыкIэ Адыгеим кызагъээжжыгъэр бэшагъэп, тхьамэфитIу хъу-гъэми ары. Сыд фэдиз кIын мы унагъом кызыпчыгъэми, агу-хэр агъэкIодырэн, анэгухэр зэ-лухыгъэу хьакIэхэм дахэу апэ-гъокIых. Осамэ кызырэтIуа-гъэмкIэ, Сирием щыкlorэ заом ыпкъ кыкIэу зы чIыплэ исы-хэрэп, илъэс хъугъэу ахэм къакIухъэ. Апэ псэуплэкIэ Ду-бай загъээзгъагъ, ау Сирием щыщхэр ащ рагъэсынхэ амы-дэу кырагъэкIыгъэх. Нэужым мыщ къэкIонхэм ыпэ мэзищ иIэу Иорданием кIохи, ятхылъ-хэр хьазыр охъуфэхэ ащ кы-дэсыгъэх. Джа зэшхьэгъусэ-хэм фэтэр Мыекъуапэ кышча-убытыгъэу щэпсэух. Кыза-гъээжжыгъэр бэ мышIагъэми, Адыгеир лъэшэу агу рыхыгъэу къало, зыIуагъэхэу, гушылэ-гъу зыфэхъугъэ цыфхэр ква-зэрапэгъокIыгъэхэр лъэшэу ягуапэ хъугъэ.

— Тэ Дамаскэ пэгъунэгъоу Джолан тыщыпсэугъ. Адыгэ унэгъо 20 фэдиз тыхъоу тызэ-хэсыгъ. А адыгэ къуаджэм ты-зэреджагъэр «Хьышны», — еIо Осамэ. — Сятэ сIлэжэп, сянэ сшыпхъу игъусэу Дубай щыI. Тхылъхэр дгъэпсыхэу, псэуплэ горэ зэдгъэгъотымэ, Тхьэм ыломэ, тэнэ кьэтэжжын гухэлъ тиI. Сэ сисэнэхьаткIэ сыбухгалтер, ащ нэмыкIэу, щэн-щэфэным сыпылгыгъ, туча-нышхохэм сащылэжыагъ. Ады-кIэ унэ зэтетитIу къэдгъэнагъ, тшIэрэп къарыкIуагъэри. Уна-пчэхэр Iуатхьыххэзэ ехъэхшэ, ахъункIэх. Арэу щытми, «ти-цыфышхьэ псаумэ нахьышIу» тIуи, илъэс пчъагъэм тыгуго-игъэр зэкIэ кычIэттэкъуи, тшъхъэ къетхьыжэжыгъ.

Осам ишхьэгъусэу Данэ Джолан щыщ, илакьокIэ Ша-гуджы. Ятэ иIэжэп, янэ Иорданием щэпсэу. Ышнахьы-жэу Инал ягъусэу Адыгеим

къэкIуагъ. Адрэ ышхэмрэ ышыхъухэмрэ Сирием исых, хьыкумышIэу loф зэрашIэрэм пае ахэр джыдэдэм кыра-гъэкIыхэрэп, уахътэ ящыкIагъ.

Осам кызырэтIуагъэмкIэ, Адыгеим къэкIоужынкIэмкIэ тхылъхэм ягъэхьазырын ары нахь уахътэ зыхьыгъэр. Адыгэ Республикэм квотэ имылэжъэу,

сигуапэ ар кызырэдэхъугъэр. НалшыкIэ псэуплэкIэ кыыхэ-зы-хыгъэхэр тилъэпкъэгъухэм мы-макIэу ахэтых. Тэ анахъэу Адыгеим тилахьылхэри, тиныб-джэгъухэри зэрэдэхэр кыдэт-лыгыт, мыдыкIэ зыкъэдгъэ-загъ. ЕтIани сшхьэгъуси, сабыйхэми къэбэртэябэр ащ фэдизэу ашIэрэп. Ау абдзэ-

щтыгъ. Ахэм тызэрагъэса-гъэм фэдэу тэри тисабыхэм адыгабзэкIэ тадэгущыIэ. Сэ тхакIи еджакIи дэгъоу сэшIэх, пшъэшъэ нахьыжъми есэ-гъашIэ. МодыкIэ тышылэ зэ-хъум Адыгэ Хасэм тыклошты-гъэ, тыбзэ кызырэтыхъумэ-щтым ренэу тыпылгыгъ. Ныб-

рыгъэшъэу кызыралыгъэрэм-кIэ, адыгэ 30-м ехъу хэкIо-дагъэу ары.

— Зымы уримыгъусэу адэ-рэн, е зым уготын фае, е ад-рэм укIыгъун фаеу кырагъэ-кIы, — еIо ащ. — Ау а loфым етIани хэлъыр — бзэгъу горэ уазыфагу кызыдахьэкIэ, уаукIын альэкIышт. «Заом хэкIодагъ» алозэ, зымы кымы-шIэу цыфхэр аукIых.

Осам кызырэтIуагъэмкIэ, заор аухми Сирием агъээжжын гухэлъ ялэп. Ау унэу къагъэ-нагъэр афэщэжжымэ, мыдыкIэ псэуплэ кышачщэфынэу ары мурадэу ялэр. Ятхылъхэр зэ-шIокIэхэу, loф ашIэн альэкIынэу фитыныгъэ къаратымэ, ежэ исэнэхьат еллытыгъэу loфшIа-плэ кыгъотынэу мэгугъэ, иуна-гъэ, исабыйхэр зымы зэрэчи-мыгъэкIэштхэм ищыхъэ телъ.

Осамрэ Данэрэ сабыищ зэдапIу: пшъэшъэ нахьыжъэу Шан илъэс 13, шъэожьые цы-кIухэу Джанти илъэс 10, На-тай илъэс 3 аныбжыкI.

— Ащ фэдизэу джыри цы-фыбэмэ тахъхьанэу хъугъэп, ау джынэс тлэгъугъэр тэри, ти-сабыйхэми тыгу рыхыгъ, зи-шIуагъэ кытэзыгъэкIыгъэхэм зэкIэми тафэраз. Тхьэм ишы-куркIэ тырэхъатышъ, джары зэкIэм анахь шъхьалэр. Адрэ-хэр цыкIу-цыкIуэу кызыпчы-фэщтых. Хасэ loфхэр шIу тэ-лэгъух, тахъхьат, тишIуагъэ горэ кызырэдгъэкIоштым ты-пылгышт. ЕтIани гухэлъэу тиIэхэм ащыщ тилъэкъоцIэ-гъухэр зыщыпсэурэ къуаджэ-хэм тыкIонэу, тилахьылхэр зэд-гъэлъэгъунхэу. Тхьэм ыломэ, тэ тыкызырэкIоужыгъэм фэдэу тилахьылхэри, тиныбджэгъухэ-ри къэкIоужынкIэхэу, тицIы-фышхьэ псау, къыныр зыщы-щыр тапэкIэ тымышIэу, хэкIыр тимакIэу, хахьор кытэбэкIэу адыгэ лъэпкъым тышылэнуу тэлъало.

КИАРЭ Фатим.

Унэгъо бэрэчэт

ятхылъхэр Налшык агъэхьы-мэзищ ащ ежагъэх. Нэужым зыпари пэрыохъу къафыхьы-ахэр кыдэкIыгъэх. Апэ Иор-данием къакIохи, тилъэпкъэ-гъухэр дахэу ащ къащыпэ-гъокIыгъэх, зыпари кызыты-рагъэнагъэп. Адыгеим кы-загъээжжым анахь гумэкIы-гъоу зэутэлIа-гъэхэм ащыщ урысыбэрэ зэ-рамышIэрэр. Ау хэ-кIыплэ зымилэ щылэп. Адыге-им ипашхэр кIэ-щакIо фэхъухи, тилъэпкъэгъу-хэм урысыбэрэ арагъэшIэным пае ыпкъIэ хэ-мылэу курсхэр къафызIуахы-гъэхэу ини цы-кIуи loф адашIэ.

— ТилакьокIэ тыабдзах. Адыгеим апэ-рэу сыкъэкIо, ау бэшагъэу сыгу илгыгъэ тятэжъ-хэм ячIыгуужэ зэгъэлъэгъу сшIонгъоу, — еIо Осамэ. — Егъэзыгъэ loф-кIэ тыкэкIонэу хъугъэ нахь мы-шIэми, лъэшэу

хабэр дэгъоу тэгъэлорышIэ. ТицIыкIугъом кышчыубла-гъэу тэнэрэ тятэрэ арапы-бзэкIэ тыгушылэ зыхьукIэ кытэцIацIэщтыгъэх. «Унэм шъуисы хъумэ адыгабзэкIэ шъугушыл, шъуыздэкIыкIэ, шъуиныбджэгъухэм арапыбзэ-кIэ шъуадэгущыI» кытаIо-

жыкIэхэм тишIуагъэ ядгъэ-кIыштыгъэ.

Осам кызырэтIуагъэмкIэ, Сирием илэшхьэтэтхэм поли-тикэ шлоуу зэрэхьэрэм ыпкъ кыкIэу мамыр цыфхэр хьазаб хэфагъэх, лажы-хьакыи зымилэ цыфхэр хэкIуадэх, ахэм ти-лэпкъэгъухэри ахэтых. Пэшло-

«Тятэжъ пашъэхэм ячлыгужъ сыщэрэхъаты»

Гум кыиукуыр гушылэху бэмэ узыгъэгупшысэху ситхыгъэ шъхъэ фэсшыгъэхэр зигушылэ кыххыгъэхэр сапашъхэ исэу анахь гумэклыгъоу непэ зыххыгъэ кытегушылэ. Ар Сирие хэгъэгъоу цыф хыабэ зыхэклодэрэ зэпэуцужыныгъэр кызыщызэклогъэм иунагъо игъусэу кыиукуыгъыгъ. Къалэу Мыекъуапэ щыщэфыгъэ унэм мэээ зауэ хъугъэу щэпсэу. Адыгабзэккэ мыдэу кыгушылэ. Абдзэхэ лъэпкъым зэрэщыщым имэкъэгъэу гушылэ клэкху «хъа, сы, йалэ, щэмь» зыфэпощтхэм ыбзэ яфэшшошэ чыплэ шаубыты. Упчэу фэгъэуцухэрэм лупкэу джэуапхэр къаретыжы.

Сигушылэгъу Ауль Ахьмэд. Сирием кыиукуыгъэ, шаплугъ. Аужырэ илъэсхэм иунагъоккэ хэгъэгъум игупчэ къалэу Дамаскэ щыпсэугъ. Тапэки зытэпкъэгъухэ адыгэхэм ячлыгужъ щыпсэухэрэм къаххыгъэу кыиукуыгъ. Бырсырхэр яхэгъэгъу кыххыгъанхэм ыпалэ Мыекъуапэ къэклогъагъ. Шуклае шлагъэу тэдэжккэ кыгъэгъэжы шлоигъагъэти, тикъалэ унэ щыщэфыгъагъ. Джы адыгъу Сирием щыпсэухэрэм ащыщхэр зыхэклодэхэр зэо мэшлолыга-ер яхэгъэгъу кызыщызэкленэм, гухэлъэу зыдылыгъыр ыгъэгъэкленым игъо кызырэгъыгъэр зехишлэ, ишъхыгъусэрэ иккэлитлурэ кыгъухуэ, ежым зерилоу, «ятэжъ пашъэхэм ячлыгужъ» къеклужыгъ.

Упчэ-джэуап зэдэгущылэгъум тыфегъэ.

— Ахьмэд, Сирием

укъыщыхуыгъ, Дамаскэ илъэсыбэрэ ущыпсэугъ, укызырэхуыгъэ унагъор сыд фэдагъа?

— Дамаскэ километрэ 70-рэ фэдизккэ пэчыжъэ адыгэ къуадж сыкызыщыхуыгъэри сызщапугъэри, ащ тызэрджэрэр Бэрыккэ. Маккэп ащ адыгэ унагъоу дэсыр. Джыри щэпсэух тилахылыхэри, гъунэгъушлоу тилагъэхэри. Сиунагъоккэ Дамаскэ тыкызыщыхуыгъэри илъэс шуклае хъугъэ. Гъэтхэгъэмфэ лъэхъаным тхымафэм тикъуаджэ зэ, тло тымыклоу кыххыккыщыгъэп. Лъэшэу чыплэ дах ар зыдэщысыр, зыщыбгъэпсэфыным тегъэпсыхыгъ. Ащ сиуни, чыгу лэхъэу сылагъэри щылэх. Тикъуаджэ Израиль иккэралыгъо гъунапкъэ пэчыжэп. Ащ фэдэ адыгэ чылэхуэ Дамаскэ пэмычыжэхуэ щылэхэр маккэп. Сятэ шуклае шлагъэу зысымылэжыыр. Сяни, сшыпху-сшыхэри псаух.

— Дамаскэ аужырэ илъэсхэм сыда щыпшэщыгъэр?

— Сатыу Иофым сыпылыгъ. Офисэу сылагъэр къэлэ гузгум итыгъ. Адыгэ клалэхэри кыздэлажъэщыгъэх. Анахъэу сызпылыгъэр щэф-щэжыын Иофыр ары. Бэрэ сашылэщыгъ Германием, Францием, фэшъхыф ккэралыгъохэм. Ахэм арыс бизнесменхэм ащыщхэм адэсшырэ зэзэгъыныгъэхэм атетэу цыфхэм анахь ащыккэгъэ товар зэфэшъхыфхэр кытфарагъащэхэти, тыхэгъэгъу щыудгъэккыщыгъэх. Ежхэм ящыклагъэу ятхэхэ ашлоигъохэр кыталоти, тэри афяд-

гъэгъэхъазырыхэти, яхэгъэгъухэм ащэщыгъэх. Тиофхэр дэгъоу зэпыдгъафэщыгъэх.

— Сирием адыгэ тхыпаш исэу къалы-тэра? Шъуиллаккэ ащ щыщба?

— Цыф гъэсагъэхуэ тилэпкъ кыххыккыгъэхэм ащыщхэм къалоу зэрэгъэхъыщыгъэмккэ, щэрджэсэу (джары адыгэхэм Сирие хэгъэгъум зэрэщаджэхэрэ) исыр мини 100-м ехъоу ары, а пчыгъэм халыгъэх чэчэни, ингуши, абхъази, дагъыстани. Сятэрэ ащ илэгъухэмрэ Ауль унагъохуэ хэгъэгъум 20-м ехъу щэпсэу ары кызыралоштыгъэр. Ау а пчыгъэр тызыхэт уахъгэм нахыбэ хъугъэу сэлгытэ, сыда плэмэ клалэу кызыщхэрэр ахэккхэу унэгъуаккэу ашлагъэр маккэп. Дамаски щэрджэс нэгъырэ мин зауэ щэпсэу кыалыгъэ.

— Уиунагъо ош фэшъхыфэу хэтэ исхэр?

— Сшыгъэгъусэрэ сиккэлитлурэ. Ккэлэ нахыжыыр Тамир, илъэс 17 ыныбжэ, нахыккэр илъэс 16-м ит, ыцлэр Ясир. Сирием тызыщлэм нахыжыыр я 12-рэ, нахыккэр я 11-рэ класхэм анэсыгъагъэх, мыш я

10-рэ классым тлурэ джы щеджэ. Джырккэ еджэныр кын къафэхуэ урысыбзэ ашлэрэпышъ. Ккэлитлурэ агуккэ аштэ мыш тыкызырэклогъыгъэр, Мыекъуапэ ашлодах, ашлодэгъу. Гъунэгъу клалэхэмрэ зыдеджэхэрэмрэ ащыщхэр ныбдджэгъу къафэхуэ.

— Хэгъэгъоу шъукуызыр-кыкыжыгъэм шъуилахыл-благъэхэр кынагъэхэба?

— Сянэ ыныбжэ хэккотэгъэ хызыр, гъогум кынэу тырилэгъоштым, хэккыгъэхуэ адккэ къэнэщтхэм дахыхышъ, мыш кытфаклорэп. Сшынахыккэу Дамаскэ дэсым сянэ лъэхэс, ащи ишъхыгъуси клэлэцыккыхэр ялэх, ахэм ялыгъын тэнэ ыналэ атырегъэти. Унагъохэр ялэхуэ сшыпхуыици Дамаскэ щэпсэух. Ахэм тэнэ къахэккышъугъэп. Яплэнэрэ сшыпхуэ иунагъоккэ Ккэбэртгэ-Бэлыкар Республикэм иккэлэ шъхыалэу Налщык ккэклогъыгъ. Ахэм афэшъхыфэу сшынахыккэ илъэс 30-м ккэхуыгъэу Саудовскэ Аравием щэпсэу, цлэагъэ.

— Уиунагъоккэ укызы-хэккыгъэхэм зэпхыныгъэ горэ адышъуила?

— Мафэ ккэс плэми хъунэу сянэ, сшы-сшыпхуыици телефонккэ садэгущылэ. Гумэккыгъошхоу зыхххэр кысфалуатэ, зау зэпымыурэм, цыфхэр зыщызэрэгъуохэрэ чыплэхэм къащагъаохэрэм бэу зэрахэккыадэрэм, ахэм адыгэхэри къахафэхуэ кызырэхэккырэм ятхыаусыхэ ренэу кысфашы.

— Унагъор ккэлэщэжы укызырэклогъыгъэм шъурыккэгъожъэу зыккы кыхэккыгъэба?

— Тыкызыдэклогъыгъэр зэ-

ккэми — сэри, сшыгъэгъуси, сиккэлэхэми — тыгу рехыи. Мыекъуапэ щыщ чыплэу унэр зыщысщэфыгъэри рэхыатып. Тызыхыфагъэр адыгэ хыабл, тилэпкъ щыщхуэ бэ сигъу-нэгъухэр. Гумэккыгъоу тилэр Сирием кытынагъэхэр арых. Мафи чэчи Тхьэм теллэу заом имашло ахэр щыухъумэнхуэ.

— Пшыпхуэ зыщыпсэурэ Налщык умыклоу Мыекъуапэ сыда кызы-кыххыгъэр?

— Заор Сирием кыщемежыбзэ Налщыки Мыекъуапи сашылэгъ, шъуикъалэ нахь сшылогъэсфэу, сшылотынчэу кыиукуыгъ. Етлани абдзэхэ лъэпкъми, ти Ауль ллакъуи ащыщхэр мымаккэу мыш зэрэщыпсэухэрэми нахь сыдихыхыгъ. Джы бэрэ цыфхэм сахахъэ, адыгэ къуаджэхэм сахахъэуи кыиукуы. Щылэккэ-псэуккэу сшыгъурэм сэгъэрэзэ.

— О пшъхыккэ Иофшлэн горэм упылэ?

— Урысыбзэр сшлэрэп, арышъ, Иофы горэм сыпыхъанэу хъурэп. Сыпылэ а бзэм зыххэгъэгъэжыным, къалорэр зэхэсшыккэу, яслорэр агурызгъэлошхоу хъуным сыфай.

— Ахьмэд, уегупшысэм зэшлопхыгъэ Иофыр псынклэгъоп. Укызыр-кыкыжыгъэ, уанэрэ пшы-пшыпхуыгъэр зыщыпсэухэрэ хэгъэгур ккэубгыни, уятэжъ пашъэхэм ячлыгъу уккыкыжыгъэшъ, гухэлъэу уилэхэр зэккэ ккыбдэхъунхуэ, ори, уиунагъо исхэми, Сирием ккэбгъэнагъэхэми псауныгъэ пытэ шъуилэнэу, шъукуызыхыгъэхэмэ шъуахэгупсэфыхъанэу сышъуфэлъало.

ЛЛЭХЪУСЭЖЪ
Хъадэсэрэтыбый.

Сурэттым итыр: Ауль Ахьмэд.

Гимназием щырагъаджэх

Сирием зау щыккэрэм ыпкъ кыиукуыккэ ащ кыиукуыжыи тиреспубликэ ккэклогъыгъэхэм гурыт еджаплэм клон фаеу зытефэу ахэтыр маккэп. Ахэм янахыбэр зыщеджэрэр Адыгэ республикэ гимназиер ары. Ащ ипашцэ Ккыккэ Нуриет кызырэгъагъэмккэ, еджаплэм клалэеджаккэу Сирием кыиукуыжыгъэхэри, ахэм янэ-ятэхуэ урысыбзэр зэзыгъашлэ зышлоигъохэри щырагъаджэх.

Ккэлэцыккыхуэ Ионыгъом и 1-м еджаплэм ккэккыагъэхэр апэрэ четвертым классхэм ахэхэу рагъаджэх, ау бзэхэр — адыгабзэри урысыбзэри — зэрамышлэхэрэм кыиукуыккэу, зыгорэ къагурылон алъэккыгъэп. Ащ ыуж клалэгъаджэхэр агъэнэфагъэхуэ нахыккэхэми нахыжыгъэхэми Иоф адашлэ, урысыбзэр арагъашлэ.

Гимназием илофышлэу Хъоц Ларисэ зыныбжэ уцугъэ купитлэм Иоф адашлэ. Блыпэм, бэрэскэжыем ыккы бэрэскэжым сыхыатитло регъаджэх. Куп пэпчэ нэгъырэ 15 хэт. Иккыгъэ тхымафэм джыри нэгъыри 4 къаххыагъ. Ахэр мы мафэхэм ккэклогъыгъэхэм ащыщых.

Сирием кыиукуыжыгъэхэр

ыпккэ хэмылгъэу рагъаджэх. Ккэлэгъаджэхэм ялэжыапккэ гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэккэ Министертвэм кыиукуыгъэхуэ къафетлупшы.

— Зэккэ эзгъаджэхэрэм адыгабзэр ашлэ, ау нахь дэгъоу

зэрагъашлэмэ ашлоигъу. Сэ урысыбзэр адыгабзэм эзгъапшэзэ, ашлэрэ адыгабзэр згъэфедзэ Иоф адэсшлэ, — ело Ларисэ.

Купхэм ащеджэхэрэ кыиукуыжыгъэхэ хэгъэгъум изы чыплэ щыпсэуштыгъэхэп, итэккыуагъэу исыгъэх, ау цыфэу заом иккын зэпызычыгъэхэр зэфэсакыжыых, зэдэлэжыых. Нахыбэр бэдзэогъу мазэм ащ кыиукуыжыгъ. Непэ кызынэсыгъэм ккэклогъышхуэрэ мыш щырагъаджэхэрэм къаххыагъ.

Ккэлэцыккыхуэ езыгъаджэхэрэ Фрида Кореловар ары. Ащ Ккэлэеджаккэу урысыбзэр арагъашлэ. Ари илъэсыбзэ хуыгъэу лажэрэ Ккэлэгъадж. Ларисэ игъусэу Иоф зэрэшлэрэ программэр здызхагъэуцуагъ. Ау сшылогъэшлэгъонэу сэгупшысагъ арапыбзи адыгабзи зымышлэрэ бзылфыгъэм сабыйхэм урысыбзэр зэраригъашлэрэм. Ккэлэгъаджэр урымэу, тыркубзэр ышлэу, арапыбзэми хэшлыккы фырилу кыиукуыжыгъ. Иофшлэн гъэшлэгъонэу зэхэцэ, Ккэлэцыккыхуэ егъэдалох, егъэджен уахтэр сабыйхэм агу рыхъуэ ыгъэпсын елэккы.

Ныбжэ зилэхэми, Ккэлэцыккыхуэми урысыбзэр арагъашлэ, мы ккэралыгъом щыпсэуштыгъэм, ар зэрарыккыгъэм уккэупчэжыныу щытэп. Ау Адыгэ хэкужыым ккэклогъыгъэ сабыйхэм адыгабзи зэрагъашлэмэ дэгъуба...

СИХЪУ Гоцнагъу.

Сурэтхэм арытхэр: сэмэгумккэ — Ккэлэеджаккэу Ф. Кореловар урысыбзэр арагъашлэ; джабгъумккэ — Хъоц Ларисэ ныбжэ зилэхэр регъаджэх.

Тезыхыгъэр Ишъынэ Аслъан.

Университетыр ягупсэфыпI

ІэкIыб къэралыгъохэм, анахъу Сирием, къыкIыжыгъэ ныбжыкIэхэу республикэм иапшэрэ еджапIэхэм ачIэхсэм ящыкIэ, яеджакIэ мы мафэхэм тыкIэупчIагъ.

Апшэрэ еджапIитум язэу нахъыб шеджэу кычIэкIыгъ Адыгэ къэралыгъо университетым.

ІэкIыб къэралыгъохэм къарыкIыгъэхэу университетым шеджэхэрэм афэгъэзэгъэ факультетым идекан пIуныгъэ ІофхэмкIэ иІэпыІэгъоу БеданэкIо Асият къызэриІуагъэмкIэ, зэкIэмкIи ІэкIыб хэгъэгухэм къарыкIыгъэхэу апшэрэ еджапIэм нэбгырэ 300-м ехъу чIэс. Ахэм ащыщэу Сирием къыкIыжыгъэхэу студент 50 фэдиз. Ахэм заом ыпкъ къыкIэу ашъхъэ къыхахъажыгъ. Джыри къэкIожьынхэу яжэх.

КъэкIожьыхэр хэушъхъафыкIыгъэ курсхэм ащеджэх, урысыбзэр арагъашIэ. Ахэр къызаухыкIэ мыщ къычIэнэнхэу, ежхэр зыфэе сэнэхъатыр зилэ апшэрэ еджапIэм чIэхъанхэу фитыныгъэ яI. Ау ащи урысыбзэм изэгъэшIэн шылъагъэкIошIт.

ІэкIыб къэралыгъохэм къары-

кIыгъэ студентхэр зэрыс унэхэр зтегъэпсыхъагъэх. ПшэрыхъапIэр дэгъу, гъэпскIышIэхэр хэтых, гыкIэлъэ машинкэхэр ялэх, тыдэкIи къабзэ. ЗыгъэпсэфыпIэ унэу хэтым телевизор чIэт. Спортивнэ секциехэм Іоф ашIэ. Культурнэ Іофтхъабзэхэр зэхашэх.

Асият кIалэхэм янэм фэдэу ахэт, фэлъэкIышIтыр афешIэ. Ащ бэрэ Матъ Тереза аIозэ еджэхэу зэхэпхышIт.

— НыбжыкIэхэр зэкIэри зэфэдэп, ау янэм фэдэу уфышIтырмэ, къызыгурымыIон шыIэп, — еIо бзылфыгъэм. — Зыщыпсэхэр унэр студентхэм агу рехы. НыбжыкIэхэм бээр нахъ шIэхэу ыкIи нахъ дэгъоу ашIэ-нымкIэ ишIуагъэ къэкIоу нэмыкI лъэпкхэм ястудентхэм а зы унэм адибгъэтIысхэхэмэ.

Мыщ шыпсэхэр студентхэу Сирием къыкIыжыгъэхэм адыгэ бзылфыгъэхэр къалышIлэхэу бэрэ къыхэкIы, анаIэ къатет.

Адыгэ Хасэми ишIуагъэ къарегъэкIы. Тиуниверситет ифакультетхэм ащышIхэри кIалэхэм ІэпыІэгъу къафэхъух. Ащ фэдэу лъэпкъ факультетыр бэмышIэу къалышIлэагъ. ГеографиемкIэ кафедрэм иапшэу Чэтго Светлана мы мафэхэм кытеуи кIалэхэм ишIуагъэ аригъэкIымэ зэрэшIоигъор кыIуагъ.

НыбжыкIэхэм адыгабзэр зышIэхэрэр, дэгъоу гушыIэхэрэр ахэтых. Ахэм ащышIых Ібрахым Беслан, Жаткар Баслан, Гулфедж Мыхъамэт, Мэщфыж Ізмаф, зэшхэу Джаркас Джанти ыкIи Аслан, Сулейман Нарт ыкIи Бибарс, нэмыкIхэр.

Хъадж Хъсан Джэбгъэрэ Наматри зэшых. Ахэм янэ-ятэхэри къэкIожьыгъэхэу Адыгкъалэ щэпсэх. Амал зилэ кIалэ горэм иунэ ахэр чIигъэхъагъэхэу щэпсэх, ІофшIэни къагъотыгъэу мэлэжэх.

Мыекъопэ къэралыгъо техно-

логическэ университетым Сирием къыкIыжыгъэхэу чIэсыр нахъ макI. ІэкIыб къэралыгъохэм къарыкIыгъэ студентхэм афэгъэ-зэгъэ факультетым идеканэу Пафэ Фатимэ къызэрэтиІуагъэмкIэ, Сирием къыкIыжы нэбгыри 3 къэкIожьыгъэр. Ахэр Джухай Нур, Хъаджмустэфэ Нурай ыкIи Кайс Аль-Хасари арых. Ащ ыпкIэ къэкIожьыгъэхэр я 4 — 5-рэ курсхэм арысых. Аужырэу къэкIожьыгъэ кIалэхэм ащышIхэм аныбжэ елгытыгъэу хэгъэгум къымыкIыжыхэзэ

япаспортхэр зэблахъунхэу атыгъагъэх. Ау къарамытыжыхэзэ заор къежыагъ. КIалэхэр къызэкIожьыхэ нэуж а Іофыр университетым зехифынэу хъугъэ. Урысыем и Посольствэ зыфагъэзагъ, ІэпыІэгъу кIалэхэм афэхъугъ.

Деканым къызэриІуагъэмкIэ, кIалэхэр еджэным егугъух, хъаулыеу уахътэр агъакIорэп.

СИХЪУ Гоцнагъу.

Сурэтым итхэр: **Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым Сирием къыкIыжыгъэхэу шеджэхэрэр.**

Зэо машIор Сирием щыкIуасэрэп

Лъыр зыщагъэчэрэ заоу непэ Сирием щыкIорэм дунаим тет цIыфхэм агу егъэузы. ЗэкIэри ащ лэпIэх, кIэхэу фэхушIтым ежэх. Ар непэкIэ къэралыгъомэ хэкIыпIэ зыфамыгъотыр дунэе Іофыгъоу шыт. ЦIыфхэу ащ хэкIодагъэхэм, сэкъатэу, унэ зимылэжъу гъогум кытенагъэхэм япчъагъэ бэ мэхъу.

Мы кIымэфэ чъылэм гази, фэагыни, электричестви цIыфмэ яIэп, хъалыгъоу ашхышIтыр бэрэ амыгъотэу къыхэкIы. Ізэгъу уцхэри макIэ хъугъэ. Яунэм арымысыжыкIышIухэу, ашъхъэ зыдахыжыкIышIтыр, зыдэкIожьышIгъэр амышIэу къэнагъэх. Къухъэлъатэхэм, топхэм, ракетэхэм къали, къуаджи зхагъэтакъо, лажэ зилэ зимыи, цыкIуи ини, кIали пшъашъи, хъульфыгъи бзылфыгъи зэхэдз ямыIэу аулкых. Чэщ чъые гупсэф замышIэжырэр илбэситIу мэхъу пэт.

Непэ Сирием ис адыгэхэр ащ фэдэ чIыпIэ кIын ифагъэх. Уиунэ уисми шынагъо, уикIынэу уежъэми нахъ шынгъожь: гъогухэр зэпыгъэІыкIыгъэх, зэуакIохэр ахэм атетых, заор ащэкIо, хъадэхэри ателъэу олзэгъу. Тучанхэм, ІофшIапIэхэм, еджапIэхэм, сымэджэхэм тэрэзэу Іоф ашIэрэп. Адыгэ къуаджэхэу Мэрдж Ассултан, Бэрикъэ, Бер Хъэджэм, Хъумс хэхъэрэ къуаджэхэм, Мунбыдж, Хъэнасыр ащыпсэхэр адыгэхэм анахъыбэмэ яунэхэр къабгынагъэх. Къалэмэ ащыпсэхэрэми Дамаскэ, Алеппо, Хъумс джаш фэдэу къабгынагъ. Сирием кыкIыб амал зилэхэр кыкIыгъэх, Търкуем, Иорданием, Кавказым екIужыгъэх. Сирием непэ кынагъэхэр ахышIэ зимылэхэу зитхылэхэр къыдзымыхышIугъэхэр е дзэм хэтхэу хабзэм фэлорышIэхэрэр ары.

Тилъэпкъэгъухэу е Кавказым шышхэу Сирием щыкIорэ заом хэкIодагъэхэр

Дамаскэ шышхэр:

1. ТюмыкIо Аднан бэрэскэхшо нэмазым къыкIыжыгъэ ыныбэ щэ къытефи, реанимацием тхъамэфитIо чIэлъыгъэу, идунай ыхъожьыгъ, Къудсэе щыпсэхушIтыгъ.

2. Цей Мухъэммед Сэхид — адыгэ лъыж, зылашIэрэ шIэныгъэлэжышIхоу, ефэндышхоу Сэхид Джэудэт ыш.

3. Джэркэс Анэс Азиз — КъунетIрэ къалэм шыщ.

4. Тыгъужэ АлаI.

5. Бори Рэджеб Умар.

6. Вэрокъо Сэмир Бэрхум — къызишIагъэр мэзишI нахъ мыхъоу идунай ыхъожьыгъ.

7. Инал Хъэссан.

8. Ислам Енал Сэмир.

9. Джэркэс Биал — къуаджэу Мэрдж Ассултан шыщ.

10. Лэхъужэ Нурддин.

11. Абазэ Анзор — Дамаскэ шыщ, ятэ полковник, Хъумсрэ Хъэмарэ шынгъончъэгъэ Іофхэр шызэрифэнхэу пшъэрылфашыгъ. Ятэшэу Шэрэф Абазэ Адыгэ Хасэм илбэс 16-рэ итхъамэагъ, Мыекъуапэ шыIэу ыш икIалэ къаукIыгъэу макъэ кырагъэлугъ.

Къэлэ цыкIоу Мунбыдж шышхэу заом хэкIодагъэхэр:

1. Джауиш Нури Исхъакъ.

2. Рэджеб Умэр Ешар.

3. Сэлим Лена — адыгэ пшъашъ, илбэс 22-м итыгъ.

4. Ленэ янэу Зедо РэджаI — адыгэ къуаджэу Хъэнасыр шыщ.

УIагъэ зытелъхэр:

1. Хъурэ Нур — Мунбыдж шыщ кIэлэ ныбжыкI.

2. Джамырзэ Хъэссан — полковникэу дзэм хэт, къуаджэу Хъэнасыр шыщ, къэбэртэе кIал, нэбгырэ 300-мэ ежэ изакъоу псаоу къахэкIыжыгъ, лыгъэшхо къыхэкIагъ. АулыкIгъэу алуи, бэни фатIыгъагъ, ау псаоу кычIэкIыгъ. Ятэ ыгу зэгоути, ащ ичIыпIэ чIалъхъагъ.

3. МэгIтIэ Абдуллахъ — дзэм къулыкIуу щыхыгъэ, хабзэм къебэнхэрэм аубыти, ыбзэгу паупкIи къатIупшыжыгъ, Хъэнасыр шыщ.

Дагыстан лъэпкъым щышхэу къаукIыгъэхэр:

1. Іусман Мухъэммед Хъалид.

2. Дагистани Мазин Сэмир.

3. Дэхъдэ Бэшир — Налшык шеджэшIтыгъ, Сирием шыIэу къуаджэм кызеохэм, къаукIыгъ.

4. Дагистани УиIам — кIэлэцIыкIу.

5. Дагистани Ахъмэд Хъалид — кIэлэцIыкIу.

6. Дагистани Уэлид Али.

7. Дагистани УаIыл Абдулрээзакъ.

8. Афэнди Бек Хъейсэм.

9. Асран Къэмэр.

10. Іусман Мухъэммед Хъалид.

11. Кым Алмаз Хъэсэн.

12. ЗиндакIи Ияд — Къудсэе кызеохэм хэкIодагъ.

Бэлъкъар лъэпкъым шышхэу зы кIалэ къаукIыгъ, ащ ыцIэр Бэлъкъэр Хъэссан Хъадж Ахъмэд.

ЗыдэшыIэхэр амышIэу кIодыгъэхэр:

1. Шэркэс Мухъэммед Ниязи — Хъумс икъуаджэу Абу Хумамэ шыщ, илбэс хъугъэ зау-бытыгъэр.

2. Шэркэс Фирас Хъерддин — къуаджэу Мредждур шыщ.

3. Хъэлаомэ ащышI кIалэ горэ Сирием ихабзэ ебэнхэрэм алыгъ, джыдэдэм кIараагъэ-тIупшыжыныу ыуж итых.

Джаш фэдэу Мунбыдж шышхэу адыгэ кIэлиш къатIупшыжыгъ.

ШынгъончъэнымкIэ къулыкIум хэтэу Бэгъушъэ Зэкэрия ыкIо атыгъугъ. Непэ псаоу Иорданием зэрэшыIэр телефонкIэ ащ иунагъо кыриІуагъ.

Тэ зао зэрэкIорэр зэхэтэхы, телевизоркIэ зыгорэхэр тэлъэгъу. Шыпкэ, тыдэкIи тэгIуIэ, ау ащ кIынэу альэгъурэм фэдэп тэ тлэгъурэр. Адыгеим, Къэбэртэ-Бэлъкъарым, Шапсыгъэм, Търкуем, Америкэм, Европэм ащыпсэхэр адыгэ пстэуми шъопсэху ятэлэ. Анахъу кыхэзгъэщы сшIоигъу Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат, Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкIэ, ІэкIыб къэралхэм ащыпсэхэр тилъэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхъаматэу Шъхъэлэхъо Аскэр, ащ Іоф дэзышIэхэу ПэрныкIо Фатимэрэ ГъонэжыкIо ГошIлапIэрэ, Адыгэ Республикэм иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» итхъаматэу Бэгъушъэ Адам, хэсашъхэм хэтхэм, ДАР-м итхъаматэу ХыдзэлI Абдуллахъ, Адыгэ Республикэм къэзыгъэзэжыгъэхэр хэкум егъэсэжыгъэнхэмкIэ игупчэ итхъаматэу ГъукIэлI Асхъад, ащ Іоф дэзышIэхэу ГъонэжыкIо Беллэрэ ШатIэкIо Жаннэрэ, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу КIэрмыт Мухъдин, муфтийшIыгъэу Емыж Нурбий, Мыекъопэ гупчэ мэщыгъым шылажэхэрэм, АКЪУ-м иректорэу, профессорэу Хъунэго Рэщыд лъэшэу тызэрафэразэр, лъэпкъым зыгу фэузыр пстэуми лъытэныгъэ зэрафэтшIырэр ыкIи дахэу, псапэу ашIэгъэ пстэуми Тхъэм фэдишъэкIэ къафыригъэгъэзэжыкIынэу телъэлэу.

КъэкIожьыхэрэм кIыныбэ альэгъу документмэ ягъэхъа-зырынкIэ, ахышхэу ахэм атефэрэм изэгъэуIункIэ. Гъогууасэри лъапIэ. УкызэрэкIошIт шIыкIэри ашIэрэп, гъогухэри шынагъагъ, къухъэлъатэхэр быбы-

хэрэп. Визэ уасэхэр лъапIэх, кынкIи къыдахы. Загъори къарамыгъэу къыхэкIы. Хэкум псаоу кIынэсырэмэ кIын макIэп ыпашъхъэ кIыуцорэр — бээр, унэр, ІофшIапIэр. Ау хабзэр ахэм амалэу шыIэмкIэ аделэ.

Непэ Сирием шыпсэхэр адыгэхэм апашъхъэ ит Іофыгъохэр къызэрэкIохэп. Нэбгырэ купмэ ахэр зэшIуахын альэкIынэу шытэп. Арышъ, адыгэ лъэпкъыр зэрэщытэу зэкъоуцон фае. Хэти фэлъэкIышIтыр къымыгъанэу Іофым екIолIэн ыкIи тилъэпкъэ зэкъошныгъэ къыдзылIэ пстэуми тяджэн фай кыткъоуцонхэу, ІэпыІэгъу кытфэхъунхэу.

Урысыр лъэпкъэ зэфэшъхъафмэ ІэпыІэгъу афэхъу. Непи Сирием иІоф зэрэфэ мамырэу ар зэшIуихы шIоигъоу, Сирием иІэшъхъэтетхэми, хабзэм къебэ-ныжыхэрэмэ аIокIэ. Ахэм азыфагу ззэгъыныгъэ рильхъанэу, мамырныгъэ хэкIыпIэ горэ зэдагъотынэу фай. Ау тыгъэкъо-хъапIэм шыIэ къэралыгъо инхэри, Америкэри пэрыохъоу къэуцух, Сириер зхагъэтэкъон гу-хэлъ яIэу мээрIох. Югослави-ем шыпсэхушIтыгъэ адыгэмэ зэраделэгъэхэм фэдэу Сирием ис адыгэхэми ІэпыІэгъу къафэхъунхэу, яхэкупчъэ къафызIуахынэу, къэкIожьын Іофри псынкIэ къафашIынэу Урысые Федерацием иІэшъхъэтетхэм тIэлъэлэу.

Непэ ехъулIэу нэбгырэ 48495-рэ Сирием щыкIорэ хэгъэгу кIоцI заом хэкIодагъ: кIэлэцIыкIоу нэбгырэ 3629-рэ, бзылфыгъэу — 3646-рэ, дзэм хэтхэу — 5386-рэ. КIын арагъэ-лъэгъузэ зыпсэ хэкIыгъэхэр нэбгырэ 1269-рэ, кIодыгъэхэу зыдэщыIэ амышIэрэр нэбгырэ 216000-рэ мэхъу, унэ зимылэжъу зышъхъэ езыжыкIыжыгъэхэр нэбгырэ миллиони 4-м нэсы. Къызэтемыуцоу непэ кызынэ-сыгъэм заор лъэкIуатэ. Тхъамы-кIагъоу кыздихырэри нахъыбэ мэхъу. Ащ къыхэкIэу тигу-мэкIхэм къахэхъо. Тэ типшъэ-рылф шыпкэу тэлъытэ къыд-делэнэу джыри зэ Урысыем зы-фэдгъэзэнэу.

ГЪОНЭЖЫКIО Махъыр.

Къошым фапшлэрэр шлуклэ мэбагъо

Лъэпкъ шлэжым гупшысэу уигъэшлэрэм уегъэгъуазэ, щылыныгъэм нахь куоу ухещэ. Сирием къыкыжыгъэ тилъэпкъэгъухэм ягумэкхэр анахьышлюу зышлэрэмэ ащыц Адыгэ Республикэм лъэпкъ лофхэмкIэ, Iэклъыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкли къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхьаматэу Шхьэлэхьо Аскэр. Ятарихъ чыгу къэзыгъэзжырэ тилъэпкъэгъухэм Iэпылэгъоу ящыклагъэм тегушылэрэр бэ, ау лофыр тызэрэфаем фэдэу лъыкIуатэрэп.

Адыгэ къэралыгъо университе-
тым еджапIэ къыщызэIуахыгъ,
кIэлэегъаджэхэр агъэнэфагъэх.

Медицинэ уплэкIунэу тилъэпкъэгъухэм апае зэхашэрэр макIэп. ЯчIыгу къэкIожьыгъэхэм пкIэ аIамыхэу яфэIо-фапшлэрэр агъэцакIэх.

Ллакъомэ язэлукIэхэр

— ЗэкIэ тилъэпкъэгъухэр тилъапIэх, гу зышIэу къэзыгъэзжырэмэ тишIуагъэ зэрагдгъэ-кIыштым тыпылъ, — тизэдэгущылэгъу лъегъэкIуатэ Шхьэлэхьо Аскэр. — Сирием къыкыжыгъэхэр яунэкъошхэу республикэм исхэм аIутэгъаIэх. НэIуасэ зэфэхьухэзэ, хэкум зэрэщызэдэпсэуштхэм егупшысэх.

Мыекъопэ районымкIэ Сырыфыбг (Руфабго) ллакъомэ ячъыгхэр шагъэтIысыгъэх, ллакъомэ ятамыгъэхэри чъыг лъапсэ пэпчэ цыолэгъу. АщкIэ Бибэ Мурат лъэшэу тыфэраз. Шхьэлэхьо Аскэр зэрилыгътэрэмкIэ, ллакъомэ язэлукIэу щылэ мазэм Сырыфыбг цызэхашэщытхэм лъэпкъ шлэжымкIэ мэхьэнэ ин иIэшт. Сирием къыкыжыгъэхэр къырагъэблэгъэнхэш, лIэкъо тамыгъэхэр арагъэлъэгъуштых, чъыгыкIэхэр агъэтIысыштых. ШIэныгъэлэжхэу Цуекъо Алыгъ ллакъомэ ятамыгъэхэм язэгъэ-шIэн пылъ, упчIэжэгъу ашIы.

Къэзыгъэзжыгъэмэ алъэ-къуацIэхэр къыхэтэутых: Абыд, Ауль, Абазэ, Бэчмыкъо, Бэгъ, Беданэкъу, Бжъэдигъу, Гьон-жыкыкъу, Хьатэгъу, Гыш, Дэр, ДышгэкI, Къэрдан, МэшфэшIу, Нэхай, СтIашъу, Сихъу, Тыгъужь, Лышэ, Цэй, Хьуажь, ХьутIыжъ, Хьунагу, Хьанэхъу, Хьут, Хьатыжыкыкъу, Хьаткъо, Шъэожь, КIа-кIыхъу, КIэдыкIой, Цурмыг, Дэпчэн, Борэн, Абай, Хьунэ, Чылэгъот, Къонкул.

Тилъэпкъэгъоу хэкум къэзыгъэзжыгъэмэ ягухэлъы-шIухэр къадэхьунхэу, Илъэ-сыкIэу къыхэрэр илъэс мафэ афэхьунэу тафэлъаIо, янасып зыдалэгъужьыгъэ бэгъашIэ хьунхэу афэтIо.

ТелефонкIэ ахъщэр...

Адыгэ Республикэм иобщественнэ фонд Iэклъыб къэралыгъохэм къарыкыжыгъэхэм Iэпылэгъу аритыным фэшI хэклъыпIэу щылэр макIэп. ТелефонкIэ фондм ахъщэ фагъэхэу аублагъ. Шхьэлэхьо Аскэррэ ащ илофшIэгъухэмрэ къызэрэ-таIуагъэу, лофыр лъэкIуатэ, цыфхэм ягупыкI хэхьо.

Сирием къыкыжыгъэхэр алъэ теуцожьынхэм фэшI телефонкIэ, гушылэ фабэкIи уишIуагъэ ябгъэкIын зэрэплэкIыштыр щыIэныгъэм къыщэлъагъо. Общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» изэхэсыгъо пэпчэ Сирием илофыгъохэр къыщалэтых.

Бзэм изэгъэшIэн, медицинэр

Адыгэ Республикэм гъэсэ-ныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ, Шхьэлэхьо Аскэр зипнэщэ комитетер, Адыгэ Хасэр, нэмыкIхэри зэхэщэн Iофыгъохэм зэрапылхэм ишIуагъэкIэ республикэм къэзыгъэзжырэ тилъэпкъэгъухэм урысыбзэр зэрагъэшIэным фэшI

щызыгъотыжы зышIоигъомэ яфэIо-фапшлэрэр афэгъэцэкIэ-гъэнхэм фэшI цыфхэм гукIэгъоу къахафэрэм тегъэгъушхо. Красно-дар краймкIэ Успенскэ районным адыгэ къоджищ ит: Шхьащэ-фыжъ, Кургъокъой, Бэчмызай. Тилъэпкъэгъухэр зэхэхъи, уна-пшоу ашIыгъэр щыIэныгъэм щып-хырацэу аублагъ. Сомэ мин 800 фэдиз, гъомылапхэхэр къаугъо-ихи Мыекъуапэ къэкIуагъэх. МашинэхэмкIэ къащэгъэр бэ: лыр, тхьур, нэмыкIхэр афагошъыгъэх.

Гум пыкIырэ Iэпылэгъур къэзыщэгъэхэм Шхьэлэхьо Аскэр гушылэгъу афэхьугъ. Купым ипа-щэу Хьасэкъо Хьалимэт, ащ игъусэхэу Мэфэдзыкъо Фатимэ,

диным илофышIэхэу Огъурлэ Сэ-фэрбий, Хьушт Муратэ, фэшъ-хьафхэм къалотагъ шIу ашIэ ашIоигъоу зэрэекIуагъэхэр.

— Тилъэпкъэгъухэу Сирием къыкыжыгъэхэр тшыхьухэм, тшыхэм афэтэгъадах, — къы-щылъагъ зэхэхъэм Хьасэкъо Хьа-лимэт. — Къэзыгъэзжыгъэ ады-гъэр гъатхэм ехьулIэу тикъуа-джэхэм къадгъэблэгъэщтых...

КъэгущыIэрэ бзылфыгъэм тедэлүзэ, зэхэщэн Iофыгъоу зэшIуахыгъэм тигъэгъушхуагъ. ЕтIани зэрэбзылфыгъэхэр, купым ныбжьыкIабэ зэрэхэтыр къызыдэплъытэхэкIэ, къэкIошт уахътэм узэрэпэгъокIыштым уегупшысэ.

Иэпылэгъур къызыщегъэрэр

ГукIэгъу зыхэлъ цыфым къы-щегъэрэ Iэпылэгъур зыми хэкIуакIэрэп.

Тилъэпкъэгъухэу гупсэф хэкум

ИСКУССТВЭМРЭ ЗЭКЪОШНЫГЪЭМ ИГЪОГУХЭМРЭ

«Ислъамыем» иорэдгыIо хьугъэ

Адыгэ орэдыр ищыIэныгъэ хэпхын умылэкIыштыгъэ Дэр Абир елътэ. Сирием щыпсэузэ, Дунэе фести-валэу тиреспубликэ щыклорэмэ ахэлэжхэу, щытхьуцIэхэр къащыдихэу мэфэ гушIуагъохэр ащ къэкIуштыгъэх.

— Орэд псынклэхэр арых нахьыбэрэмкIэ къасIошты-гъэхэр. Ахэр шIулэгъум, ныб-жьыкIэгъум нахь афэгъэхыгъэх, — игупшысэмэ тыщегъэгъуазэ Дэр Абир. — Мыекъуапэ къы-зысэгъэзжыгъэм дахэу къыщыс-пэгъокIыгъэх.

— Сирием укыкыжы-

ныр орыкIэ хьылъэу щытыгъа?

— Дунэе фестивалэмэ сахэ-лажхэзэ композитор цIэрылоу Нэ-хэе Аслъан нэIуасэ сыфэхьугъ, бэ сызыфигъэсагъэр. Хэкум къэ-зыгъэзжыгъэмэ я Мафэ фэгъэ-хыгъэ пчыхъэзэхэхэу Мые-къуапэ щыклорэм орэд къызэрэ-

щысIуагъэр Нэхэе Аслъан зэхи-хыгъ. Ащ ыуж тызэлуйгъаIи, къысэушъыгъ, дунаим щызэ-лъашIэрэ ансамблэу «Ислъамы-ем» сыригъэблэгъагъ. Непэ Си-рием щырэхъатэп, сыкыгъэ-рэкIожьыгъэм къыкIэупчIэрэр макIэп. Нэхэе Аслъан, сиIоф-шIэгъухэм, зэкIэми сафэраз.

— Абир, шъэожьы-цыкIоу уилэм Адам ыцIэр, илъэситфым ит. «Ислъамыем» орэд къыщыпIоныр къын къыпщэхъау?

— Дунаим щашIэрэ ансамб-лэм уащэрэхъатэп, гушIуагъоу сэ-лътэ. Агъырджанэкъо Саныет, ХьокIо Сусан, Шъэо Рим, Къу-мыкъу Шамсудин, ГуашиIэ Свет-

лан, Ширинэ Диан, нэмыкIхэри апэрэ мафэхэм къащыублагъэу сшыпхьухэм, сшыхэм афэсэ-гъадах, гукIэгъоу ахэлтым кIуа-чIэ къысхэлъхъэ.

— Уигухэлъ благъэхэр къыталоба.

— Орэд къэIоным нахь сы-пылгыгъ. Сирием къыкыжырэ адыгэмэ сишIуагъэ язгъэкIы сшIоигъу. Адыгеим къызэрэщыг-пэгъокIыгъэхэр зегорэм игъэкIо-тыгъэу къатхыжы, кинофильм ашIы тшIоигъу. Заом тыкыхэ-зыщыжырэмэ яшIушIагъэ тшыгъупшэщтэп.

Сурэтым итыр: «Ислъамы-ем» иорэдгыIоу Дэр Абир.

Нэклубгор къэзыгъэхъахырыгъэр
ЕМТИЛЪ Нурбий.

Редактор шхьалэхэр:

ДЭРБЭ Тимур
ХЪЭШУЦЭ Мухьэмэд
ТХЪАГЪЭПСЭУ
Уцужьыкъу

Зэхэзыщэгъэхэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ
лофхэмкIэ, Iэклъыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм
адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкли къэбар жъугъэм
иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Зышаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын Iоф-
хэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкли
зэлыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Мини-
стерствэ и Темеыр-Кавказ чыпIэ
гъэIорышIапI, зэраушыхъатыгъэ
номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зышыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр, 268

Редакциер зыдэщыIэр:

385000, къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор
шхьалэм иапэрэ гуадзэр —
52-49-44, редактор гуадзэр — пшъэдэкIыжъ
зыхьырэ секретарыр — 52-16-77.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Пчъагъэр

4036
Индексхэр
52161
52162
Зак. 3742